Ազգ
Azg
armenian daily

1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1997. ՈՒՐԲԱԹ #143 (1398)

Հրեական կազմակերպությունները թիկունք են կանգնում Ալիեւին

Ադրբեջանը եւ նրա նախագահ Հեյդար Ալիեւը նոր բարեկամներ ունեն ԱՄՆ Կոնգրեսում ու նրանից դուրս: Այս դարագայում դրանք Ամերիկայի հրեական շրջանակներն են եւ, հասկապես Իսրայելի օգտին աշխատող լոբբիստները: Խնդիրն այն է, որ Ամերիկա-իսրայելյան հարաբերությունների զարգացման հանձնախումբը (American-Israel Public Affairs Committee) Ադրբեջանը դիտարկում է որպես Իրանին փոխարինող նավթի եւ էներգակիրների նոր կենտրոն, որը նախ խտրականություն չի իրականացնում իր հրեա փոքրամասնության նկատմամբ եւ երկրորդ` դիվանագիտական կապեր է հաստատել Իսրայելի հետ:

Տեղեկատվական աղբյուրները հայտնում են, որ ԱՄՆ-ում գործող հրեական մոտ 50 կազմակերպությունների նախագահներ հուլիսի 28-ին Նյու Յորքում Հ. Ալիեւի պատվին ընթրիք են կազմակերպել: Ձեռնարկին ներկա են եղել Վաշինգտոնի մի շարք քաղաքական դեմքեր, ներառյալ կոնգրեսական Փիթ Քինգը, որը նույն օրը Ներկայացուցիչների տանը Ադրբեջանին օժանդակելու դեմ արգելքը վերացնելու առաջարկությամբ բանաձեւ էր ներկայացրել:

«ԵՐԵՎԱՆ»

ՍՓՅՈՒՌՔ-ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Բարերար Նազար Նազարյանը ֆինանսավորելու է Մայր տաճարի Տրդատա մասուռի շինարարությունը

Հայ եկեղեցու Մ. Նահանգների Արեւելյան թեմի առաջնորդ Խաժակ Պարսամյանը հուլիսի 27-ին հայտարարեց Նյու Ջերզիից (Մ. Նահանգներ) ազգային բարերար տեր եւ տիկին Նազար Նազարյանների «մեծագույն բարերարության» մասին: «Հայ եկեղեցու նվիրյալ այդ զավակները մեծագումար նվիրատվությամբ մասնակցելու են Երեւանում կառուցվող Մայր տաճարի շինությանը Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնի միջոցով», ասաց առաջնորդ սրբազանը: Ու թեեւ նա ոչինչ չասաց գումարի չափի մասին, բայց հստակեցրեց, որ Նազարյաններն ստանձնել են Մայր տաճարի աջ եւ ձախ կողմերում կառուցվելիք 2 մասուռներից մեկի` Տրդատա մասուռի շինարարական ծախսերը:

Սրբազանն այդ առթիվ տված հարցազրույցի ընթացքում հայտարարեց նաեւ, որ Հայաստանում քրիստոնեության պետական կրոն ընդունման 1700-ամյակի առթիվ 2001 թ.-ին կառուցվելիք Մայր տաճարի ողջ համալիրի կառուցման ծախսերը հոգալու են 3 կողմեր` ՀՀ կառավարությունը, Մայր աթոռ Ս. Էջմիածինը եւ Մանուկյան ընտանիքը: Հետեւաբար, տեր եւ տիկին Նազարյանների այս նվիրատվությունը մաս է կազմելու Մայր աթոռի բաժնեմասի: Սրբազանը հայտնեց նաեւ, թե այս նոր նվիրատվության մասին հաղորդել է արդեն Ամենայն հայոց հայրապետին, որ խորապես ազդվել է Նազարյանների առատաձեռնությունից եւ հայրենասիրությունից:

Մեր կողմից ավելացնենք, որ 2-րդ մասուռը կոչվելու է Տրդատ թագավորի տիկնոջ` Աշխեն թագուհու անունով, իսկ բուն տաճարը, ինչպես հայտնի է, Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի անունով:

Հիշեցնենք, որ բարերարների մեծ ընտանիքի պատկանող տրն Նազար Նազարյանը երկար տարիներ արդեն գանձապահն է Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության Կենտրոնական վարչական ժողովի: Հայտնի արդյունաբերող, այնքաղցի հոր եւ մոր զավակը վերջերս մեծ գումար է նվիրել նաեւ Երեբունու հիվանդանոցի ՀԲԸՄ վերականգնողական կենտրոնում ախտաճանաչման բաժնի սարքավորումների գնման համար: Եվ առհասարակ, Նազարյան ընտանիքը բազմաթիվ նվիրատվությունների հեղինակ է սփյուռքում, սկսելով Բեյրութից, որտեղ արդեն 45 տարի գործում է Ն. Նազարյան վարժարանը, հասնելով Կիպրոս, Արգենտինա, Լոս Անջելես, Նյու Յորք եւ այլուր, ընդհանրապես ՀԲԸՄ-ի կառույցների միջոցով:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Ալիեւը խոստանում է Ղարաբաղին շնորհել «ամենա-ամենաբարձր ինքնավարություն»

31 ՀՈՒԼԻՍ. «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ». VOA: Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւը երեկ ելույթ ունեցավ Ջորջթաունի համալսարանում եւ պատմեց ժողովրդավարության ու տնտեսական բարեփոխումների առարկգում իր կառավարության գործադրած ջանքերի, ինչպես նաեւ ղարաբաղյան հակամարտության մասին: Հանդիպումն Ալիեւի հետ Ջորջթաունի համալսարանում կազմակերպել էր ԱՄՆ-ի նախկին նախագահ Ջիմի Քարտերի պետքարտուղար, հայտնի քաղաքական փորձագետ Զբիգնեւ Բժեզինսկին, որը, ինչպես պարզել է «Վաշինգտոն փոստ» թերթը, «Ամոկո» ամերիկյան նավթային ընկերության խորհրդատուն է, իսկ այդ ընկերությունը կասպյան նավթի շահագործման միջազգային կոնսորցիումի խոշոր փայատերերից մեկն է: Այսինքն, Բժեզինսկուն չի կարելի համարել անաչառ փորձագետ:

Ջորջթաունի համալսարանում արտասանած իր ճառում Հեյդար Ալիեւը հերթական անգամ խոսեց «հայկական ագրեսիայի», շուրջ 1 մլն փախստականների եւ «Ադրբեջանի տարածքի» հայերի վերահսկողության տակ անցած 20 տոկոսի մասին: Այնուհետեւ Ալիեւը հերթական անգամ բացառեց Ղարաբաղին անկախություն շնորհելու հնարավորությունը եւ նշեց, թե ինքը չի հանդուրժի երկրորդ հայկական պետականության ստեղծումն իր տարածքում: Այնուհետեւ, Ալիեւը խոստացավ աշխարհի «ամենա-ամենաբարձր ինքնավարությունը» շնորհել Լեռնային Ղարաբաղին, թեեւ այդպես էլ անհասկանալի մնաց, թե ինչպես կարելի է վերծանել այդ «ամենա»-ն:

Ադրբեջանը, հանձին Ալիեւի, հերթական անգամ խախտեց ԵԱՀԿ եռանախագահության առաջարկները գաղտնի պահելու ջենտլմենական համաձայնությունը, ինչը վերջերս խիստ քննադատվեց Հայաստանի նախագահի խորհրդական Ժիրայր Լիպարիտյանի կողմից: Բայց Ալիեւը հավանաբար այդ մասին ոչինչ չգիտեր եւ Ջորջթաունի համալսարանի դահլիճում կախված քարտեզի վրա բացատրեց այդ առաջարկների էությունը:

Տես ♦ էջ 2

ԱՄՆ-ը արդյունահանելու է Ադրբեջանի ոսկին

Ադրբեջանի վարչապետի առաջին տեղակալ Աբաս Աբասովը հայտնել է, որ նախագահ Ալիեւի Վաշինգտոնում գտնվելու ժամանակ ստորագրվելու է նաեւ մի համաձայնագիր ամերիկյան ընկերությունների հետ, որի հիման վրա ամերիկյան կողմը կարող է շահագործել Ադրբեջանի ոսկու, արծաթի եւ այլ մետաղահանքերը:

Ըստ Ա. Աբասովի, Ադրբեջանի ոսկին գնահատվում է 270 տոննա, արծաթը 250 տոննա, իսկ մնացյալ մետաղները 1.5 մլն տոննա: Ադրբեջանի ոսկու հանքերի մեծ մասը գտնվում է Նախիջեւանում: Գոյություն ունեն նաեւ Հայաստանի հետ վիճարկվող Զոդի սահմանային ոսկեհանքերը, որոնց շահագործման գծով Հայաստանն արդեն իսկ համաձայնություն է կնքել ամերիկյան ընկերությունների հետ: Աբասովը ընդգծել է, որ Զոդի հանքերը պատկանում են Ադրբեջանին, եւ Վաշինգտոնում գտնվելու ընթացքում Ալիեւն աշխատելու է անվավեր ճանաչել տալ Զոդի հանքերի շահագործման գծով Հայաստանի կնքած համաձայնագիրը: Ըստ Աբասովի, Ադրբեջանի հանքերի մի մասը գտնվում է Քելբաջարի եւ Զանգելանի շրջաններում, որոնք ներկայումս Հայաստանի գերիշխանության տակ են: «ԵՐԵՎԱՆ»

1988-ին Հայաստանում երկրաշա՞րժ է եղել

ԵՐԵՎԱՆ, 31 ՀՈՒԼԻՍ. ՀՀ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ: Այսօր տեղի ունեցած կառավարության նիստում, որը վարում էր վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը, հաստատվեց երկրաշարժից տուժած անձեսի գոտու բնակչությանը բնակարանային շինարարության համար երկարատեւ վարկ տրամադրելու կարգը: Նման որոշման ընդունումը թելադրված է երկրաշարժի հետեւանքով անօթեւան մնացած կամ վթարային շենքերում բնակվող քաղաքացիների բնակարանային պայմանների բարելավման անհրաժեշտությամբ:

Նիստում որոշումներ ընդունվեցին մի շարք պետական ձեռնարկությունների եւ անավարտ շինարարության օբյեկտների սեփականաշնորհման մասին, ինչպես նաեւ փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարվեցին սեփականաշնորհմանն առնչվող կառավարության մի շարք որոշումներում:

Կառավարության նիստում քննարկվեց նաեւ նախազորակոչային եւ զորակոչային տարիքի անձանց առողջական վիճակի գնահատման, բժշկական փորձաքննության անցկացման եւ բժշկական օգնության ու սպասարկման կարգը: Պաշտպանության նախարարությանը հանձնարարվեց առողջապահության նախարարության հետ համատեղ հաստատել այն հիվանդությունների ցանկը, որոնցով տառապող անձինք ազատվում կամ տարկետում են ստանում ժամկետային զինվորական ծառայությունից:

Ի թիվս այլ հարցերի, կառավարության նիստում հաստատվեց հանրապետությունում գիտական աստիճանաշնորհման կարգը:

Եթե Վրաստանը լուռ մնաց, ռուսները կհեռանան

ՄՈՍԿՎԱ, 31 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ռուսաստանի արտգործնախարարության տեղեկատվության ու մամուլի դեպարտամենտի տնօրեն Գենադի Տարասովն այսօր կայացած ասուլիսի ժամանակ հայտարարել է, որ «եթե վրացական կողմից պաշտոնական դիմում չստացվի ռուսաստանցի խաղաղապահների առաքելությունը շարունակելու մասին, ապա մեր զինվորականները կսկսեն նախապատրաստվել Ռուսաստանի զորախմբի էվակուացմանը, որն, անշուշտ, դուրս կբերվի հակամարտության գոտուց»: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, Ռուսաստանի արտգործնախարարության պաշտոնական ներկայացուցիչն ուշադրություն է հրավիրել այն բանի վրա, որ «խաղաղապահների հեռանալուց հետո իրադրության սրման վտանգ գոյություն ունի»: «Անհրաժեշտ է շարունակել քաղաքական բանակցությունները, որոնցում վերջին ժամանակներս էական առաջընթաց էր սկսել նկատվել, հայտարարել է Գենադի Տարասովը: Ռուսաստանի Դաշնությունը, որպես միջնորդ, պատրաստ է այսուհետեւ էլ եռանդագին նպաստել վրաց-աբխազական հակամարտության լիակատար կարգավորման հարցերում»:

Դաշնային էքսպրես MD-11 բեռնատար ինքնաթիռը հուլիսի 31-ին Նյու Ջերզիի Նեւարկի միջազգային օդանավակայանում վայրէջք կատարելիս վթարի ենթարկվեց եւ այրվեց: Անձնակազմի 5 անդամները հրաշքով փրկվեցին այրվող ինքնաթիռի վթարից:

ԱՍՈՒԼԻՍ

Ադրբեջանը խախտել է զենքերի սահմանափակման պայմանագիրը

Երեկ կայացավ ԱԳՆ խոսնակ Արսեն Գասպարյանի մամուլի ասուլիսը նվիրված Ռուսաստանի կողմից Հայաստան զենքի փոխադրման վերաբերյալ Ադրբեջանի տարածած հայտարարությանը

Պարոն Գասպարյանն ընդգծեց, որ Ադրբեջանը չի իրականացնում Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի մասին (ԵՍՈՒ) պայմանագրով նախատեսված սպառազինությունների կրճատումները: Այդ պայմանագրի կատարման սկզբունքների եւ ընթացակարգի վերաբերյալ 1992-ի Տաշքենդի համաձայնագրով թե Ադրբեջանը, թե Հայաստանը իրավունք ունեն ունենալու ոչ ավելի, քան 220 մարտական տանկ, նույնքան զրահամեքենա, 285 միավոր հրետանի, 100 ռազմական ինքնաթիռ եւ 5 հարվածային ուղղաթիռ: Ըստ Ադրբեջանի 1997-ի ռազմական տեղեկատվության փաթեթի, Ադրբեջանը 50 տանկով, 337 զրահամեքենայով եւ 16 միավոր հրետանով գերազանցում է վերոհիշյալ պայմանագրով սահմանափակվող սպառազինության իր առաստաղները: Նշվեց, որ Ադրբեջանի եւ Հայաստանի ինքնաթիռների եւ ուղղաթիռների թվաքանակի համեմատման դեպքում Ադրբեջանը գերիշխում է, քանի որ հայտարարագրել է 48 ռազմական ինքնաթիռ եւ 15 ուղղաթիռ, իսկ Հայաստանը համապատասխանաբար 6 եւ 7: Այս առումով 1996 թ. հուլիսի 26-ին ԱՄՆ նախագահ Բիլ Քլինթոնը ներկայացրել է ԱՄՆ սպառազինությունների վերահսկման եւ զինաթափման գործակալության 1995 թ. զեկուցագիրը, որում եւս արձանագրվել է Ադրբեջանի ԵՍՈՒ պայմանագրով սահմանված սպառազինության առաստաղի խախտումը: Այդ զեկուցագրում նշվում է, որ Ադրբեջանը 738 միավոր զինատեսակներով գերազանցում է եւ չի հայտարարել ոչ կրճատմանը խոչընդոտող հանգամանքների մասին, եւ ոչ էլ իրականացրել է կրճատումներ: Մինչդեռ դրանց համար նախատեսված ժամկետը ավարտվում էր 1995 թ. նոյեմբերին:

Տես ♦ էջ 2

ԸՆԹԱՑԻԿ

ԱՍՈՒԼԻՍ

Ադրբեջանը խախտել է զենքերի սահմանափակման պայմանագիրը

Սկիզբը էջ 1

ԱԳՆ խոսնակն ընդգծեց, որ ՆԱՏՕ-ի վերիֆիկացիոն հանձնաժողովի 1995 թ. հունիսին սովորական սպառազինությունների վերահսկմանը նվիրված սեմինարի ժամանակ Ադրբեջանի ներկայացուցիչները հայտարարել են, թե ոչ միայն չեն կրճատվելու իրենց սպառազինությունները, այլ հակառակը ավելանալու են: Նշվեց, որ 1992-ից ի վեր Ադրբեջանը մեծ քանակությամբ հարձակողական զենք է ձեռք բերել եւ, իրենց իսկ ներկայացրած տվյալների համաձայն, 1993-94 թթ. Ռուսաստանից եւ Ուկրաինայից ստացել են 947 զրահամեքենա, 436 տանկ, 388 հրետանի, ինչը ԵՍՈՒ պայմանագրով սպառազինությունների խախտում է: Ադրբեջանը շարունակում է հավատացնել եւ արդիականացնել իր բանակը պետբյուջեի մեծ մասը ծախսելով հարձակողական զենքի ձեռք բերման եւ արտադրության վրա: Նշվեց նաեւ, որ Ադրբեջանի սպառազինության 50 տոկոսը գտնվում է Նախիջեւանի շրջանում, թեեւ այն կազմում է Ադրբեջանի տարածքի ընդամենը 6,5 տոկոսը:

Այս առումով ԱԳՆ խոսնակն ընդգծեց, որ տարածաշրջանում չի կարող խաղաղություն հաստատվել, քանի որ Ադրբեջանը հրաժարվում է կատարել միջազգային պայմանագրերը, չի աջակցում խաղաղ բանակցային գործընթացին եւ կոպտորեն խախտելով ԵՍՈՒ պայմանագիրը, միաժամանակ ինքն է Հայաստանի հասցեին նման մեղադրանքներ ներկայացնում, ինչն ամենեւին չի նպաստում Կովկասում խաղաղության հաստատմանը:

Անդրադառնալով հուլիսի 30-ին ԱՄՆ-ում ՀՀ դեսպան Ռուբեն Շուգարյանի մամուլի ասուլիսի ընթացքում բարձրացված Հայաստան-ԱՄՆ անվտանգության երկխոսության հարցերին, պրն Գասպարյանը նշեց, որ այս տարվա մարտին Հայաստանում էր գտնվում ԱՄՆ-ի գերատեսչական մի պատվիրակություն ԱՄՆ պետդեպարտամենտի բարձրաստիճան պաշտոնյա Էրիկ Նյումանի ղեկավարությամբ, որի ընթացքում հիմք է դրվել անվտանգության բնագավառում Հայաստան-ԱՄՆ ինստիտուցիոնալացված երկխոսությանը: Ամերիկյան կողմից այդ երկխոսությանը ներգրավված գերատեսչություններն են ԱՄՆ պետդեպարտամենտը, պաշտպանության, առեւտրի եւ էներգետիկայի դեպարտամենտները, զինված ուժերի միացյալ շտաբը, սպառազինությունների վերահսկման եւ զինաթափման գործակալությունը: Պարոն Գասպարյանի հավաստմամբ, անվտանգության երկխոսության նպատակը քաղաքական առումով երկու երկրների միջեւ խորհրդակցություններ զարգացնելն է եւ երկկողմ եւ բազմակողմ մակարդակներով գործընկերության ու համագործակցության ակտիվացումը հետեւյալ ուղղություններով. եվրոպական անվտանգություն (Եվրաատլանտյան գործակցության խորհուրդ եւ Գործակցություն հանուն խաղաղության ծրագիրը), որը ներառում է եվրոպական ինտեգրացման խնդիրներ, Եվրոպայում անվտանգության եւ համագործակցության կազմակերպություն (ԵԱՀԿ), սպառազինությունների վերահսկման եւ զինաթափման միջազգային օրակարգ՝ ներառյալ եվրոպական սովորական զինված ուժերի մասին պայմանագիրը եւ Եվրոպայում վստահության եւ անվտանգության միջոցառումների գործընթացը: Համագործակցության երկրորդ ուղղությունը վերաբերում է Կովկասյան անվտանգության խնդիրներին, տարածաշրջանային ինտեգրացմանը, կովկասյան անվտանգության իմաստավորմանը, որը կարելի է դիտարկել եվրոպական համապարփակ անվտանգության անբաժանելի մաս: Երկխոսության կարեւոր ուղղություններից մեկը համարվել է Կովկասում զանգվածային ոչնչացման զենքերի, տեխնոլոգիաների ու ապրանքների, ինչպես նաեւ դրանց արտահանման նկատմամբ արդյունավետ վերահսկողության համակարգ զարգացումը: Նշվեց, որ նախատեսված օժանդակության ծրագրերի մեծ մասն արդեն իրականացման փուլում է եւ վերաբերում է արտահանման վերահսկման, արտոնագրման, զանգվածային ոչնչացման զենքերի, միջուկային ու քիմիական նյութերի, դրանց չտարածման, մաքսանենգության կանխարգելման բնագավառներին, այդ ոլորտներում ՀՀ համակարգի եւ օրենսդրության կատարելագործմանը, ազգային մարմինների կողմից արտահանմանը, մաքսային իրավապահ օրենսդրական կայացմանը, ՀՀ մասնագետների փորձի ընդլայնմանը: Խոսնակն ընդգծեց, որ վերոհիշյալ ծրագրերի իրականացման նպատակով ԱՄՆ-ն հատուկ հիմնադրամ ունի, որը ստեղծվել է սենատորներ Նանի եւ Լուգարի օրենսդրական նախաձեռնությամբ: Նշվեց, որ այս տարվանից Հայաստանը կարող է օգտվել այդ հիմնադրամի ֆինանսավորումից, որը նորանկախ պետություններից տարածվում է Ռուսաստանի, Ուկրաինայի, Բելառուսի եւ Ղազախստանի վրա: Այսուհետեւ այս հիմնադրամի վրա հիմնվելով Հայաստանը կարող է օգտվել մեթոդաբանական, տեխնիկական եւ ֆինանսական օժանդակության ծրագրերից: Ներկայացվեց Հայաստան-ԱՄՆ անվտանգության երկխոսության երկրորդ բաղկացուցիչ մասը, որն ընդգրկում է երկու երկրների միջեւ միջուկային էներգետիկայի բնագավառի համագործակցությունը: Նշվեց, որ ԱՄՆ-ի հետ կայուն համագործակցություն է զարգանում միջուկային էներգետիկայի բնագավառում եւ ԱՄՆ-ից տրամադրվող օժանդակությունը կազմում է մոտ 7,5 մլն դոլար, որը վերաբերում է հայկական ատոմակայանի անվտանգության ու ապահովության համակարգի ամրապնդմանը, միջուկային էներգետիկայի վերահսկողությանը, համակարգի կատարելագործմանը, կառավարմանն ու զարգացմանը:

Համագործակցության երրորդ մասը ընդգրկում է ՀՀ-ի եւ ԱՄՆ-ի միջեւ համագործակցության հեռանկարները գիտության եւ տեխնոլոգիաների բնագավառներում:

ԱՐՍԵՆ ՍԱՓԱՐՅԱՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հայաստանի եւ Վրաստանի ՍԳ նախագահները հանդիպեցին Տաշիրում

ԵՐԵՎԱՆ, 31 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հուլիսի 29-ին Տաշիրի տարածաշրջանի հայ-վրացական սահմանագծում տեղի ունեցավ ՀՀ Սահմանադրական դատարանի նախագահ Գագիկ Հարությունյանի եւ Վրաստանի Սահմանադրական դատարանի նախագահ Ավթանդիլ Դեմետրաշվիլու հանդիպումը: Ըստ ՍԳ մամուլի ծառայության, քննարկվել են երկու հարեւան երկրների սահմանադրական դատարանների հետագա համագործակցությանը, հոկտեմբերին եւ նոյեմբերին Երեւանում ու Թբիլիսիում կայանալիք միջազգային սեմինարների կազմակերպչական աշխատանքներին, նորանկախ երկրների սահմանադրական դատարանների նախագահների կոնֆերանսի հիմնադրմանն առնչվող, ինչպես նաեւ երկուստեք հետաքրքրություն ներկայացնող այլ հարցեր:

Լոս Անջելեսում Հայաստանի հյուպատոսը ավարտեց իր առաքելությունը

ԵՐԵՎԱՆ, 31 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Լոս-Անջելեսում Հայաստանի հյուպատոս Արմեն Բայբուրդյանը ավարտեց իր առաքելությունը ԱՄՆ-ում եւ վերադարձավ Հայաստան: Այս մասին «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակցին հայտնեց ԱՄՆ-ում ՀՀ դեսպան Ռուբեն Շուգարյանը: Հյուպատոսությունում աշխատանքը ավարտելու կապակցությամբ Ա. Բայբուրդյանի պատվին Լոս Անջելեսում կազմակերպվել էր ընդունելություն: Պրն. Շուգարյանը նշեց, որ Ա. Բայբուրդյանը աշխատելու է ՀՀ արտգործնախարարության համակարգում: Նա դժվարացավ նշել, թե ով է լինելու Լոս Անջելեսում ՀՀ հաջորդ հյուպատոսը, որի թեկնածությունը առաջադրելու են ՀՀ նախագահը եւ ԱԳ նախարարը:

Նախատեսվում է թուրք գործարարների այցը Հայաստան

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Օգոստոսի 1-5-ը նախատեսվում է Հայ-թուրքական բիզնեսի զարգացման հանձնաժողովի անդամ թուրք գործարարների պատվիրակության այցը Հայաստան: Նրանք գործնական հանդիպումներ կունենան եւ բանակցություններ կվարեն հայ գործարարների հետ, կծանոթանան տեղի առեւտրաարդյունաբերական ներուժին, կանդրադառնան առեւտրային սահմանի բացման հարցերին:

Հրեշ տակտիկական վարժանք Հայկական ատոմակայանում

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հրեշ պահպանության վարչության աշխատանքային պլանի համաձայն, այսօր հայկական ատոմակայանում անց է կացվել հրեշ. տակտիկական վարժանք: Նպատակն էր հրեշ ստորաբաժանումների ղեկավար կազմին բարդ իրավիճակներում մեծ թվով հրեշների եւ ատոմակայանի այլ ծառայությունների հետ համագործակցված աշխատանքի ուսուցումը: ՆԳ եւ ԱԱՆ հասարակական կապերի եւ լրատվական վարչություններից Արմենպրեսին հայտնեցին, որ տակտիկական վարժանքին մասնակցել են ՀԱԷԿ-ը պահպանող ռազմականացված ջոկատի, Արմավիրի, Վաղարշապատի եւ Երեւանի հրեշ կայազորների անձնակազմերը, գործի է դրվել մոտ երկու տասնյակ հատուկ եւ հիմնական հրեշ տեխնիկա:

Շնչառական հիվանդությունների խնդիրների սեմինար Ծաղկաձորում

ԵՐԵՎԱՆ, 31 ՀՈՒԼԻՍ. ՓԱՍՏ: Օգոստոսի 3-7-ը Ծաղկաձորում տեղի կունենա երեխաների սուր շնչառական հիվանդությունների ծրագրի վերահսկման խնդիրներին նվիրված սեմինար: Այն կազմակերպվել է ՀՀ առողջապահության նախարարության եւ Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության եվրոպական գրասենյակի հովանավորությամբ եւ նպատակ ունի առողջապահության ոլորտում մշակելու համապատասխան քաղաքականություն, ճշտելու բժշկական տարբեր հիմնարկների, օղակների պարտավորությունները տվյալ ծրագրի որակի եւ մոնիտորինգի ապահովման առումով: Ինչպես տեղեկացրեց սուր շնչառական եւ դիարեային հիվանդությունների դեմ պայքարի ծրագրի ղեկավար Սերգեյ Սարգսյանը, այս սեմինարը իր տեսակի մեջ առաջիններից է Հայաստանում, որը վստահված է անցկացնել հայաստանյան փորձագետներին: Սերգեյ Սարգսյանը նշեց, որ այս երկու ծրագրերը Հայաստանում գործում են արդեն երկու տարի եւ տվել են որոշակի արդյունքներ հատկապես մանկական մահացության նվազման:

Ալիեւը խոստանում է Ղարաբաղին շնորհել «ամենա-ամենաբարձր ինքնավարություն»

Սկիզբը էջ 1

«Ես համաձայն եմ ընդունել այդ առաջարկների մի շարք դրական կողմերը, մասնավորապես այն, որ հայկական ուժերը պետք է վերադարձնեն Ղարաբաղից դուրս գտնվող գրավված 6 ադրբեջանական շրջանները», ասաց Ադրբեջանի նախագահը: Ալիեւի համար ընդունելի է նաեւ գրավված տարածքներից հայկական ուժերի դուրսբերմանը զուգահեռ ԵԱՀԿ-ի միջազգային խաղաղապահ ուժերի տեղակայումը: Այս ամենն Ալիեւն անվանեց առաջին փուլ: Իսկ երկրորդ փուլում, ըստ Ալիեւի, կսկսվեն Ղարաբաղի կարգավիճակի բանակցությունները, որոնց զուգահեռ Ադրբեջանին կվերադարձվեն Շուշիի եւ Լաչինի շրջանները: Լաչինի միջանցքն, ըստ Ալիեւի, կմնա ԵԱՀԿ-ի վերահսկողության տակ: «Ազատություն» ռադիոկայանի աղբյուրները հայտնում են, թե Հեյդար Ալիեւը հայտարարեց բոլոր այսպես կոչված «չհաստատված լուրերը» ԵԱՀԿ եռանախագահության առաջարկների մասին, որոնք, ի դեպ, հրապարակել էր նաեւ «Նոյյան տապան» գործակալությունը (ինչը եւ տպել էր «Ազգը» - խմբ.): Վաշինգտոնի Ջորջթաունի համալսարանում արտասանած իր ճառում Հեյդար Ալիեւը հույս հայտնեց, թե Լեռնային Ղարաբաղի շուրջ ծագած վեճը կկարգավորվի մինչեւ այս տարեվերջ: Ջորջթաունի համալսարանում Ադրբեջանի նախագահի ելույթից առաջ ամերիկահայ ուսանողները Ալիեւի լուսանկարով տեղեկատվական թերթիկներ բաժանեցին, որտեղ գրված էր հետեւյալը. «Զգուշացի՛ր, տեսե՞լ ես այս մարդուն: Եթե տեսել ես, ապա իմացիր, որ Դու հանդիպել ես Հեյդար Ռեզաօղլի Ալիեւին՝ նախկին ԿԳԲ-ի գեներալին, մարդու իրավունքների ոտնահարողին, Ադրբեջանի բռնակալին: Խնդրո՛ւմ ենք ծայրահեղ զգուշություն ցուցաբերել: Այս մարդն իշխանությունը զավթել է հեղաշրջման միջոցով, ջարդել է ընդդիմությանն իր երկրում, լռեցրել է լրագրողներին, որոնք փորձել են ճշմարտությունն ասել: Նրան քննադատել են ԱՄՆ-ի պետդեպարտամենտը, «Միջազգային համաներումը», «Հյումըն ռայթս ուոչը» եւ «Լրագրողների պաշտպանության հանձնախումբը» իր երկրում մարդու իրավունքները կոպտորեն ոտնահարելու համար: Եթե հանդիպե՛ք Հեյդար Ալիեւին, մի՛ մոտեցեք նրան, զգուշացնում է թերթիկը,- անմիջապես զանգահարեք Ձեր սենատորին կամ կոնգրեսական ներկայացուցչին եւ ասացեք, որ Ձեր գանկանում, որ ձեր կողմից մուծած հարկերը հատկացվեն Ալիեւին կառավարությանը: Խնդրում ենք հորդորել Ձեր կոնգրեսականին պահանջելու «Ազատության աջակցության» ակտի 907 բաժինը»:

Ամերիկահայ ուսանողները չեն միայն, որ այս օրերին բացահայտում են Ալիեւի էությունը: Հարկ է նշել, որ Հեյդար Ալիեւին նվիրված բոլոր հրապարակումներում անպայմանորեն նշվում է այն փաստը, որ այդ մարդը եղել է ամենաբարձր խորհրդային վարչակազմերից մեկի՝ բրեժնեւյան քաղբյուրոյի անդամ, Ադրբեջանի ԿԳԲ-ի ղեկավար, որն այժմ էլ շարունակում է կոպտորեն ոտնահարել իր քաղաքացիների իրավունքները: «Վաշինգտոնում կփորձեն Ալիեւին ներկայացնել իբրեւ ժողովրդավար եւ հայրենանվեր մարդու, գրում է «Վաշինգտոն փոստը» թերթն իր խմբագրականում, սակայն իրականում այս մարդն իբրեւ նախկին քաղբյուրոյի անդամ եւ Ադրբեջանի ԿԳԲ-ի նախկին ղեկավար երկարատեւ, արյունալի կենսագրություն ունի»: «Վաշինգտոն փոստը» զգուշացնում է, որ Ալիեւն իշխանության գլուխ է անցել ռուսների աջակցությամբ կազմակերպված հեղաշրջման միջոցով տապալելով ժողովրդավարական ճանապարհով ընտրված նախագահին: Այնուհետեւ թերթը վկայակոչում է «Հյումըն ռայթս ուոչ» իրավապաշտպան կազմակերպության 1997 թվականի համաշխարհային հաշվետվության Ադրբեջանին վերաբերող հատվածը եւ գրում, թե սեփական բնակիչներին դավաճանության մեղադրանքով դատապարտելու, բանտարկյալների հետ դաժանորեն վարվելու, խոսքի ազատությունը ճնշելու Ալիեւի քաղաքականությունը պատճառ դարձող հակասության մեջ է միջազգային իրավապաշտպան հաստատություններին միանալու Ադրբեջանի կառավարության ջանքերի հետ: «Վաշինգտոն փոստը» խորհուրդ է տալիս ԱՄՆ-ի կառավարությանը Ադրբեջանի դեմ սահմանված ամերիկյան պատժամիջոցների հարցը կապել Ալիեւի քաղաքականության փոփոխության հետ:

Ծրագրված էր, որ Հեյդար Ալիեւը պետք է հանդիպեր կոնգրեսական ղեկավարների հետ, սակայն այդ հանդիպումները չկայացան: Նա հանդիպեց միայն մի շարք այլ կոնգրեսականների եւ սենատորների հետ, այդ թվում նաեւ Սենատի արտաքին հարաբերությունների հանձնախմբի նախագահ Ջեսսի Հելմսի հետ:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակչական է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg?@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային սարքավորումը
«Ազգ» թերթի
Յօդուածը «Ազգին» պատկանում է
"AZG" DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia 375010

ԱԶԳ

ընթացիկ

ՌԵՊԼԻԿ

Լրագրողի դատիվը՝ 300 դրամ

1997 թ. հունվարի 1-ից ՌԴ քրեական նորացված օրենսգիրք է մտցվել թիվ 144 հոդվածը «Լրագրողների օրինական մասնագիտական գործունեության խոչընդոտումը» վերտառությամբ: Ըստ այդ հոդվածի «1. Լրագրողներին տեղեկատվության տարածման կամ տարածումից հրաժարման հարկադրելու միջոցով նրանց օրինական մասնագիտական գործունեության խոչընդոտումը պատժվում է 50–100 նվազագույն աշխատավարձ կազմող տուգանքով, կամ դատապարտյալի մինչեւ մեկ ամիս կազմող ժամանակաշրջանի աշխատավարձի կամ այլ եկամուտի չափով, կամ մինչեւ 180-ժամյա հասնող պարտադիր ուղղիչ աշխատանքներով, կամ էլ մինչեւ 1 տարի ուղղիչ աշխատանքներով:

2. Իր պաշտոնական դիրքի օգտագործմամբ նույն արարքը գործած անձը պատժվում է մինչեւ 2 տարի ուղղիչ աշխատանքներով կամ մինչեւ 3 տարի ազատազրկմամբ, զրկվելով մինչեւ 3 տարի ժամկետով որոշ պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից»:

Ռուսաստանի սահմանադրության 29-րդ հոդվածը ՌԴ յուրաքանչյուր քաղաքացու համար երաշխավորում է մտքի եւ խոսքի, ինչպես նաեւ զանգվածային տեղեկատվության ազատություն: ՌԴ քրեական օրենսգրքի 144 հոդվածը այդ իրավունքների եւ ազատությունների երաշխիքներից մեկն է: Օրենսգրքում նշված է, որ «Լրագրողների օրինական մասնագիտական գործունեության խոչընդոտում ասելով պետք է հասկանալ նրանց հարկադրումը կեղծ տեղեկատվության տարածման կամ ճշմարտացի տեղեկատվության կրճատման, կամ էլ լրագրողի հավաքած տեղեկատվության ոչնչացում, ինչպես նաեւ լրագրողական գործունեության դադարեցման պահանջ եւ այլն»:

Նմանատիպ հոդվածներ կան քաղաքակիրթ, ժողովրդավարական բոլոր երկրների քրեական օրենսգրքերում: ՀՀ քրեական օրենսգրքում այս հոդվածը բացակայում է: Դրա փոխարեն գործում է ՀՀ ՔՕ 139-րդ հոդվածը «Քննադատության համար քաղաքացիների հետապնդման մասին», որտեղ արձանագրված է բավականին հետաքրքրական, եթե չասենք ավելին, մի դրույթ. «Պաշտոնատար անձի կողմից քաղաքացու իրավունքների եւ օրենքով պահպանվող շահերի դիտավորյալ սահմանափակումը, որը կապված է սահմանված կարգով քաղաքացու կողմից առաջարկություններ, դիմումներ, գանգատներ տալու համար, կամ դրանցում բովանդակվող քննադատության համար, ինչպես նաեւ այլ ձեւով քննադատությամբ հանդես գալու համար նրան հետապնդելու հետ՝ պատժվում է տուգանքով մինչեւ... 300 դրամ (ընդգծումը մերն է–Վ. Ա.), կամ պաշտոնանկությամբ»: Այլ կերպ ասած, ասենք, լրագրողի օրինական գործունեության խոչընդոտման համար ցանկացած պաշտոնատար անձ կարող է վճարել 300 դրամ, այսինքն ծխախոտի մեկ տուփի գումար, կամ ծայրահեղ դեպքում պատժվել ընդամենը պաշտոնանկությամբ, ինչին մեր պայմաններում դժվար է հավատալ: Հատկանշական է, որ ի տարբերություն ժողովրդավարական այլ պետությունների ՀՀ օրենսգրքում առ այսօր բացակայում է նաեւ բարոյական հատուցման մասին հոդվածը, որը գործում է ԱՊՀ մի շարք երկրների քրեական օրենսգրքերում: Թվում է թե քաղաքացու, տվյալ դեպքում լրագրողի իրավունքների ոտնահարման համար 300 դրամի հասնող տուգանքը, մեղմ ասած, չի նպաստում խոսքի եւ մտքի ազատության ամրապնդմանը Հայաստանում: ՀՀ քրեական օրենսգիրքը, որը գործում է նաեւ ԼՂՀ տարածքում եւ որի բարեփոխման անհրաժեշտության մասին խոսում են նաեւ իրավաբանները, պետք է համապատասխանեցվի գոնե ԱՊՀ երկրների մակարդակին: Այլապես, նման պայմաններում դժվար է նույնիսկ ակնկալել ժողովրդավարության հիմնական սկզբունքներից մեկի՝ մամուլի ազատության զարգացումն ու խորացումը մեր հայրենիքում:

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Բժշկական պետպատվեր. Առասպե՞լ, թե՞ իրականություն

Տրանսպորտում, աշխատավայրերում եւ ընտանիքներում շարունակվում են «բարեփոխումների» ամենապարզ ալիքի՝ պոլիկլինիկաներում վճարովի ծառայությունների ներդրման թեմային առնչվող քննարկումները, որ որպես կանոն պետության հասցեին զայրույթի բուռն արտահայտություններ են կրում «բանավիճողներից»: Տարբեր տեսակետների բովում վերջիններս համամիտ են հետեւյալում. բժշկությունը երբեք վճարովի չի եղել մեզանում, սակայն եթե նախկինում ունեցողը վճարում էր, չունեցողը բավարարվում երախտիքի համեստ մասնիկի դրսեւորումներով (ծաղիկներ բժշկուհիներին եւ բուժքույրերին, մի տուփ շոկոլադ կամ ընտիր կոնյակ) եւ միայն չափազանց հազվադեպ «խուսափում» շնորհակալության նվազագույն արտահայտություններից, ապա այժմ ունեցողը դիմում է բժշկի, չունեցողը պարզապես տառապում տնային պայմաններում մինչեւ վերջ այս բառի ամենատխուր իմաստով: Կան նաեւ այնպիսիք (մեծ մասամբ թոշակառուներ), որ հերոսաբար հաղթահարելով առողջապահության նախարարության պաշտոնյաների զբաղվածությունը կամ անտարբերությունը, անվճարունակության ապացույցներ ներկայացնելով, պետպատվերով չնախատեսված արտոնություններ են «պոկում» իրենց մերձավորների կամ իրենց բուժման համար, կամ պարզապես պոլիկլինիկաների գլխավոր բժիշկներին ներկայացնելով վիճակը, նույն բանին հասնում են նրանց համաձայնությամբ (փառք Աստծո, որ բժիշկների մեծ մասը դեռեւս հավատարիմ է Հիպոկրատի երդմանը եւ չի հասցրել ընտելանալ բժշկաշուկայական հարաբերություններին):

Մեր թերթի հուլիսի 17-ի համարում անդրադարձել էինք հանրապետության պոլիկլինիկաներում հուլիսի 1-ից օրինականացված վճարովի ծառայություններին («Ուզում ես առողջ լինել, բարի եղիր վճարել»): Նշել էինք, որ պետական ձեռնարկության կարգավիճակով աշխատող այս բուժհաստատությունների հաշվեկշռում պետպատվերը կազմում է գրեթե 70 տոկոս: Վերջինս, սակայն, ինչպես պարզվում է, բազմաշերտ հասկացողություն է եւ լրացուցիչ պարզաբանման կարիք ունի, քանի որ անվճար սպասարկումները «նրբորեն» տարբերակված են ըստ տարիքային խմբերի եւ ֆիզիոլոգիական կարգավիճակի: Առողջապահության փոխնախարար Դերենիկ Դումանյանի հուլիսի 16-ի գլխավոր բժիշկներին հղված գրության մեջ սահմանվում են «ամբուլատոր պոլիկլինիկական ձեռնարկություններում պետպատվերի շրջանակներում կանխարգելիչ բժշկական քննությունների ծավալները»: Սկսենք մինչեւ 7 տարեկան երեխաների անվճար հաշվառված բուժօգնությունից: Մինչեւ 1 տարեկան երեխաները տարվա մեջ 12 անգամ իրավունք ունեն այցելելու ընդհանուր պրակտիկայի մանկաբույժին (ընդհանուր բժշկական զննում, մարդաչափություն, պատվաստումներ): Երբ երեխան, ի դժբախտություն ծնողների, տկար է եւ բժշկական տեւական հսկողության եւ օգնության կարիք ունի, ապա «գրպանը լայն բացելու» անհրաժեշտություն է առաջանում, երբ գրպանն, ինչպես հաճախ է պատահում մեր օրերում, դատարկ չէ: 1–2 տարեկան երեխաների առողջական վիճակն անհամեմատ կայուն է համարվում, ուստի մանկաբույժին այցելելու իրավունքը քանակի սահմանափակված է՝ մանկաբույժի ծառայությունը նրան մատչելի է տարեկան 4 անգամ: 2–6 տարեկան երեխաներն արդեն հավասարեցված են մեծահասակներին եւ մանկաբույժին կարող են ներկայանալ տարեկան 1 անգամ, 6–7 տարեկան երեխաները նույնպես, միայն թե բացի ընդհանուր բժշկական զննումից, մարդաչափությունից եւ պատվաստումներից, իրավունք ունեն չափելու նաեւ արյան ճնշումը, ծանրաբեռնվածության աստիճանը, ենթարկվելու «սպիրոմետրիկ եւ դինամոմետրիկ» չափումների: Ի հավելումն, նրանք կարող են օգտվել ատամնաբույժի (ստոմատոլոգի) ծառայությունից զննման կտրվածքով:

7–14 տարեկան երեխաների անվճար բուժսպասարկման հնարավորությունները համարժեք են 2–6 տարեկանների արտոնություններին (տարեկան մեկ անգամ ընդհանուր բժշկական զննում, մարդաչափություն, պատվաստումներ), ավելացրած արյան ճնշման չափումը. 14–15 տարեկան պատանիների եւ աղջիկների համար 6–7 տարեկանների դեպքում մեկ ընդհանուր պրակտիկայի մանկաբույժ, մեկ ստոմատոլոգ: 15-16 տարեկանների համար նախատեսված է հետեւյալը. տարեկան մեկ անգամ դիմել ընդհանուր պրակտիկայի թերապեւտին կամ դեռահասների բժշկին: 16-17 տարեկանները (սա հիմնականում ,անձնագիր ստանալու եւ նախազորակոչիկային տարիքն է) տարեկան մեկ անգամ անվճար կարող են անցնել համալիր բժշկական քննություն թերապեւտի եւ նեղ մասնագետների՝ վիրաբույժի, ակնաբույժի, քիթ-կոկորդի բժշկի, նյարդաբանի, ստոմատոլոգի, մաշկավեներոլոգի, հոգեբույժի մոտ, գումարած ընդհանուր բժշկական զննում, մարդաչափություն, սպիրոմետրիա եւ դինամոմետրիա, ֆլյուրոգրաֆիա եւ պատվաստումներ, նույնը 18 տարեկան պատանիների (զորակոչիկների) դեպքում է համալրված լաբորատոր հետազոտություններով: 18-ից բարձր տարիքի յուրաքանչյուր քաղաքացի տարեկան մեկ անգամ անվճար կարող է արժանանալ տեղամասային թերապեւտի ընդունելությանը (ոչ ավելի, քան խորհրդատվության կարգով):

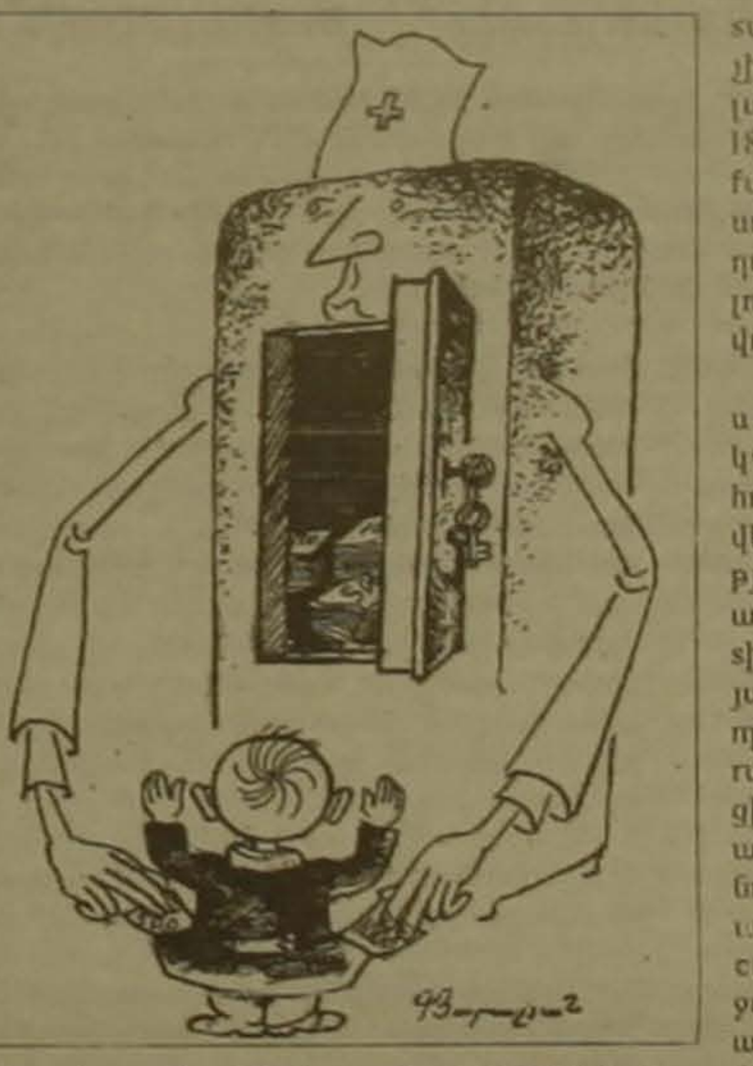

Պետպատվերի մեջ մտնում է նաեւ սահմանված խավերի բուժսպասարկումը (տես «Ազգի» վերոհիշյալ հրապարակումը), որոնց իրավունք է վերապահվում ըստ անհրաժեշտության, առանց սահմանափակման այցելելու տեղամասային թերապեւտին, տարեկան երկու անգամ ներկայանալու նեղ մասնագետներին: Պետպատվերից օգտվում են նաեւ շաքարային դիաբետով հիվանդ քաղաքացիները, որ տարեկան երկու անգամ անվճար կարող են դիմել էնդոկրինոլոգին եւ երկու անգամ, նույնպես անվճար, ստուգել տալ արյան մեջ շաքարի պարունակությունը: Վերջապես, հղի կանայք տարեկան 8 անգամ իրավունք ունեն լինելու մանկաբարձ-գինեկոլոգի մոտ ընդհանուր զննումով, քսուքի բակտերոլոգիական հետազոտմամբ, ինչպես նաեւ ըստ անհրաժեշտության այցելելու ընդհանուր պրակտիկայի թերապեւտին:

Մնացածը (բժշկական այլ ծառայություններ եւ հետազոտություններ) վճարովի է՝ առայժմ պոլիկլինիկաների սահմանած գնացուցակներով, թեեւ առաջիկայում չի բացառվում գների միասնականացումը:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Նորից լույս է տեսնում «Լոռու մարզ» թերթը

Երեկ՝ հուլիսի 31-ին, շուրջ մեկամսյա ընդմիջումից հետո լույս տեսավ «Լոռու մարզ» թերթի հերթական համարը: Ինչպես տեղեկացանք խմբագիր Սամվել Խալաթյանից, Լոռու մարզպետարանը կոնկրետ միջոցներ է ձեռնարկում թերթի ֆինանսական ճգնժամը փակելու համար: «Լոռու մարզը» այժմ լույս է ընծայվում սահմանափակ տպաքանակով, որի պատճառը տեւական ընդմիջումն է:

Նաեւ «Մռավի ղողանջներ»-ը

Երկար ընդմիջումից հետո կրկին լույս տեսավ «Մռավի ղողանջներ» թերթը: ԼՂՀ Շահումյանի շրջանային հասարակական պարբերականը չնայած ֆինանսական մեծ դժվարություններին, իր առջեւ խնդիր է դրել լուսաբանելու եւ աջակից լինելու տեղահանված շահումյանցիների շահերի պաշտպանությանը: Թերթը խմբագրում է Կիմ Ղահրամանյանը: Շնորհավորում ենք թերթի կրկին լույսընծայումը: Վստահ ենք, որ «Մռավի ղողանջները» կհաղթահարի բոլոր դժվարությունները:

Վ. Ա.

ՄՌԱՎԻ ղողանջներ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Սեպտեմբերի 20-ից աշխատանքից կզրկվեն 620 պետական ծառայողներ

ԵՐԵՎԱՆ, 31 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հավաստի աղբյուրների համաձայն՝ կառավարության վերջին կառուցվածքային փոփոխությունների արդյունքում նախարարությունների վերակազմավորման հետեւանքով զգալի թվով աշխատողներ կդառնան գործազուրկ: Մասնավորապես, նախկին արդյունաբերության եւ էկոնոմիկայի նախարարություններից կրճատվելու են 620 մարդ: Նրանք պաշտոնապես աշխատանքից ազատված կհամարվեն սեպտեմբերի 20-ից: Ըստ Երեւանի զբաղվածության կենտրոնի տվյալների, միայն 1997 թ. ատրիլից մինչեւ հուլիս գրանցված գործազուրկների թիվն ավելացել է 1550 մարդով:

Մարզերին մատակարարվող ջրի կեսից ավելին կորչում է խողովակների մաշվածության պատճառով

ԵՐԵՎԱՆ, 31 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Այս տարի Հայաստանի մարզերում ջրամատակարարման ցանցի խողովակների մաշվածության պատճառով ավելացել են ջրի կորուստները: Եթե անցած տարի կորուստները կազմում էին 45–50%, ապա այս տարի՝ 50–55%: Ավելացել է նաեւ վթարների քանակը ջրմուղ-կոյուղու համակարգերում: Վթարների թիվը 1 կմ խողովակի հաշվով մեծացել է 1,88-ից 2: Ինչպես «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակցին հաղորդեց Հայաստանի ջրմուղ-կոյուղու տնտեսության պետական ձեռնարկության գլխավոր ինժեներ Սուրեն Թարյանը, ջրի կորուստները եւ վթարները խողովակների մաշվածության հետեւանք են, որոնց դիտանցիության ժամկետը, որ կազմում է 15–20 տարի, վաղուց լրացել է: Ջրատար խողովակների ավելի քան 30%-ը արտադրվել է 20–30 տարի առաջ, 10%-ը՝ ավելի քան 30 տարի առաջ: «Եթե միջոցներ չձեռնարկվեն, մի քանի տարի անց մենք կարող ենք կորցնել ամբողջ ցանցը», հայտարարեց պրն. Թարյանը:

ԱԶԳ

Արցախ

Արցախյան շուրջ տասնամյա գոյամարտի ընթացքում հայկական կողմը հիմնական շեշտը դնում է ազգային-ինքնորոշման սկզբունքի վրա: Դուք Ձեր խոսքում նշեցիք, որ այդ սկզբունքը փաստորեն սպառել է իրեն եւ ներկա դրությամբ չի համապատասխանում ԼՂՀ շահերին: Ինչո՞ւ կմեկնաբանեք այդ մոտեցումը:

– Իմ կարծիքով, միջազգային իրավունքի բազմաթիվ դրույթների անտեսումը եւ սուկ ազգերի ինքնորոշման իրավունքի վկայակոչումը էապես դժվարացնում են իր դեսական իրավունքների պաշտպանությանն ուղղված ԼՂՀ-ի խնդիրները: Ավելին, զրկված լինելով սեփական շահերն ինքնուրույնաբար ներկայացնելու հնարավորությունից, ԼՂՀ-ն ստիպված է այդ право (объективные предпосылки и социальное назначение). М. 1962, с. 96 («Ժամանակակից միջազգային իրավունքի սուբյեկտներ են ճանաչվում ոչ միայն պետությունները, այլեւ իրենց ինքնորոշման անկապտելի իրավունքը պաշտպանող ժողովուրդները»: (Барсегов Ю. Г. Право на самоопределение- основа демократического решения межнациональных проблем (к проблеме Нагорного Карабаха). Е., 1989, с. 31

Փաստորեն ժողովուրդների եւ ազգերի (եւ ոչ թե միայն ճանաչված պետությունների) միջազգային իրավասուբյեկտ լինելը արձանագրվում է արդեն իսկ ՄԱԿ-ի անվան մեջ, ինչպես նաեւ այդ կազմակերպության կանոնադրության 1-ին եւ 55-րդ հոդվածներում, որոնցում «ազգ» նալով զինված հարձակման փաստի նախնական հավաստման իրավունք, տուժած պետությունը կաշկանդված չլինելով ագրեսորի հետ խաղաղ կարգավորման պարտավորությամբ, ինքն է սահմանում պաշտպանական գործողությունների սկիզբը, դրանց բնույթը եւ իրականացման միջոցները: Անհատական ինքնապաշտպանության գործողությունները կարող են ռազմական իմաստով հարձակողական բնույթ ունենալ եւ տարածվել նախահարձակ պետության տարածքի վրա այն չափով, որն անհրաժեշտ է զինված հարձակումը վերջ դնելու եւ դրա վերսկսումը կանխելու համար: Որպես անհատական ինքնապաշտպանության միջոց կարող են օգտագործվել պաշտպանվող պետության տամանդրության տակ գտնվող եւ մի-

ԼՂՀ-ն միջազգային իրավունքի լիիրավ սուբյեկտ է

ՄԱԿ-ի անդամ Ադրբեջանը պետք է ղեկավարվի ՄԱԿ-ի կանոնադրությամբ

Վերջերս Երեւանում տեղի ունեցած «Ի պաշտպանություն Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության» վեհաժողովին մասնակցեց նաեւ ԼՂՀ պաշտոնական պատվիրակությունը, որի կազմում էր ԼՂՀ նախկին ԳԽ արտաքին հարաբերությունների հարցերով հանձնաժողովի նախագահ, «НК Республика» ԼՂՀ կառավարության եւ ԱԺ պաշտոնաթերթի գլխավոր խմբագիր Լեւոն Մելիք-Շահնազարյանը: Վեհաժողովի մասնակիցների գնահատմամբ, պրն Մելիք-Շահնազարյանի ելույթն աչքի էր ընկնում ղարաբաղյան ճգնաժամի կարգավորմանն ուղղված մոտեցումների թարմությամբ ու յուրօրինակությամբ: Ընթերցողի ուշադրությանն ենք ներկայացնում հարցազրույց Լեւոն Մելիք-Շահնազարյանի հետ:

լիազորությունները հանձնել Հայաստանի Հանրապետությանը, ինչը դանդաղեցնում է բացասական հետեւանքների: Դրանցից գլխավորը, մեր կարծիքով, Ադրբեջանի նկատմամբ Հայաստանի տարածքային հավակնությունների եւ Լեռնային Ղարաբաղի պատճառով այդ երկրների զինված հակամարտությանը վերաբերող հերյուրանքների կենսունակությունն է:

Լեռնային Ղարաբաղի իրադարձությունների այսօրինակ մեկնաբանությունը դժվարացնում է ԼՂՀ իրավաբանական ճանաչումը եւ հարուցում այդ պետության գոյության մերժում, որն առավել զգալի է այն պատճառով, որ եվրոպական շատ պետություններ իրենք էլ մտահոգված են ներքին անջատական խնդիրներով: Քննարկվող խնդրի նկատմամբ միջպետական կազմակերպությունների այս վերաբերմունքը կարելի է փոխել լոկ այն դեպքում, եթե միջազգային ասպարեզում ԼՂՀ-ի իրավունքները պաշտպանեն հենց ԼՂ ներկայացուցիչները: Նման հնարավորությունը կբերի կրկնակի օգուտ, քանզի Հայաստանի Հանրապետությանը թույլ կտա ԼՂՀ-ի հանդեպ գրավել բարյացակամ, բայց անաչառ գործընկերոջ դիրք:

Այսօր անհրաժեշտ է այն փաստի արձանագրումը, որ ժողովուրդների ինքնորոշման իրավունքի վկայակոչումները սպառել են իրենց, նախեւառաջ այն պատճառով, որ ԼՂ բնակչությունն այդ իրավունքն արդեն լրիվ չափով իրացրել է եւ, երկրորդ, ինչպես արդարացիորեն գտնում է արաբ միջազգայնագետ, իրավաբան Ահմեդ Շեյգը, «ինքնորոշման սկզբունքի նկատմամբ նոր պետությունների վերաբերմունքը հիմնված է ոչ թե անցյալի ինչ-ինչ իրավական սկզբունքների, այլ քաղաքական նպատակահարմարության վրա: Պետություններն այն ճանաչում են խոսքով, բայց չեն վերագրում իրենց տարածքներին»: Լեռնային Ղարաբաղի բնակչության համար ինքնորոշման իրավունքի ճանաչմանն անցնելը, ըստ էության, վերադարձ է անցյալին, հրաժարում ազգային-ազատագրական պայքարի նվաճումներից: Առավել արգասավոր են թվում ԼՂՀ-ն միջազգային իրավունքի սուբյեկտ ճանաչելու հնարավորությունների որոնումները:

Միջազգային հարաբերություններին մասնակցելու, միջազգային իրավունքներ ու պարտավորություններ ունենալու եւ դրանք միջազգային իրավունքի շրջանակներում ու հիման վրա իրականացնելու կարողությունը բնութագրվում է որպես միջազգային իրավասուբյեկտի հատկանիշ: Միջազգային իրավունքի համաձայն հիմնական միջազգային իրավասուբյեկտները պետություններն են: Սակայն միջազգային իրավասուբյեկտ դառնում են դրանց հռչակման պահից եւ մյուս պետությունների ճանաչումից անկախ: Ավելին, միջազգային իրավասուբյեկտի որոշակի իրավունքներ ունեն նաեւ այն ազգերն ու գաղութները, որոնք անկախության պայքար են մղում եւ այդ պայքարի ընթացքում հիմնել են հանրային իշխանության դեր կատարող ազգային ազատագրության մարմիններ:

«Ազատագրական պայքարի ելած յուրաքանչյուր ազգ կամ ժողովուրդ պետք է միջազգային իրավունքի տեսակետից արդեն օտարերկրյա կախումից իր ազատագրման ընթացքում դիտվի որպես միջազգային իրավունքի սուբյեկտ»: (Бобров Р. Л. Современное международное понությունն առանձնացվում է «պետություն» հասկացությունից: Ժողովուրդը, ազգը որպես ինքնորոշման իրավունքի հիմնական սուբյեկտ, իր որոշ պարտականություններ ու լիազորություններ հանձնում է պետությանը՝ պետական ինքնիշխանություն կրողին, որը կոչված է պաշտպանելու եւ ճիշտ արտահայտելու ժողովրդի կամքը: Հակառակ դեպքում, «երբ ժողովրդի կամքը չի համընկնում կառավարող դասակարգերի կամքին, պետության մեջ անխուսափելիորեն ծագում են հակամարտություններ»: Шармазанашвили Г. В., Цикунов А. К. Право народов и наций на свободу и независимость. М. 1987, с. 31. ԼՂՀ-ի դեպքում բնակչությունը միջազգային իրավունքի սուբյեկտը, պետական անկախության հանրաքվեի եւ ղեկավար մարմինների համաժողովրդական ընտրությունների միջոցով այդ իրավունքը հանձնել է պետությանը, որը պարտավոր է ճանաչվել միջազգային իրավունքի սուբյեկտ:

Այսպիսով, ԼՂՀ-ն միջազգային իրավասուբյեկտ ճանաչելու պահանջը կհանդիսանա ոչ միայն իրավազոր, այլեւ միանգամայն անհրաժեշտ քայլ որպես հանրապետության շահերի անմիջական պաշտպանության հնարավորություն ստանալու եղանակ: ԼՂՀ-ի միջազգային իրավաբուբյեկտ ճանաչվելը նրան թույլ կտա ունենալ միջազգային իրավական պարտավորություններ, ինչպես նաեւ կօգնի ստանալու սեփական իրավունքների իրացման երաշխիքներ: Նշենք նաեւ, որ միջազգային իրավունքի համաձայն միջազգային իրավունքի սուբյեկտ հանդիսացող չճանաչված պետությունն իրավազոր է կնքել միջազգային պայմանագրեր, պահանջել միջազգային կազմակերպություններում, օրինակ, ՄԱԿ-ում առանց վճռական ձայնի իրավունքի ներկայացուցիչ ունենալու իրավունք, այդ կազմակերպություններում պաշտոնապես տարածել իր փաստաթղթերը, պաշտպանել իր այս կամ այն որոշումը:

– Բանակցությունների ընթացքում ադրբեջանական կողմը միջնորդ երկրներին փորձում է համոզել պատժիչ սանկցիաներ ընդունել ԼՂՀ դեմ, որի «զինված ուժերի ագրեսիվ գործողությունների հետեւանքով բռնազավթվել է Ադրբեջանի տարածքների 20 տոկոսը», թեպետ հայտնի է, որ ղարաբաղյան բանակի գործողությունները զուտ հակահարձակողական բնույթ էին կրում: Ձեր կարծիքով, ԼՂՀ-ն միջազգային իրավասուբյեկտ ճանաչելը ինչպես կանդրադառնա ղարաբաղա-ադրբեջանական զինված առճակատման գնահատման վրա:

– ԼՂՀ-ն միջազգային իրավունքի սուբյեկտ ճանաչելը, միջազգային կազմակերպություններում ամբիոն ստանալը թույլ կտան, հաշվի առնելով ԼՂՀ տարածքային զերակայությունը, պնդել, որ Ադրբեջանի ռազմական ագրեսիայից պաշտպանվելուն ուղղված ԼՂՀ ռազմական գործողությունները որակվեն որպես անհատական ինքնապաշտպանություն: ՄԱԿ-ի կանոնադրության 51-րդ հոդվածը անհատական ինքնապաշտպանությունը սահմանում է որպես պետության պատասխան գործողություններ, որոնք նա ձեռնարկում է ուրիշ պետության զինված հարձակման հետեւանքով իր խախտված քաղաքական ու տարածքային անձեռնմխելիությունը վերականգնելու համար: Ունեջազգային իրավունքով չարգելված) բոլոր զինատեսակները: Ինքնապաշտպանական գործողությունները կարող են դադարեցվել անհատական ինքնապաշտպանության նպատակի ապահովման նախքան զինված հարձակման փաստը գոյություն ունեցած տեսքով քաղաքական անկախության եւ տարածքային անձեռնմխելիության վերականգնման դեպքում: Անհատական ինքնապաշտպանության իրավունքի իրացման նպատակով ձեռնարկված բոլոր միջոցների մասին անհրաժեշտ է անհապաղ հայտնել ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդին: Նշենք, որ 1992 թ. մարտին ԼՂՀ-ն կատարեց այդ պահանջը եւ ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդին տեղեկացրեց անհատական ինքնապաշտպանության նպատակով իր ձեռնարկած միջոցների մասին, որոնք ուղղված էին Ադրբեջանի անմիջական զինված ագրեսիայի հետեւանքով խախտված տարածքային ամբողջականության ու քաղաքական անկախության վերականգնմանը:

Հարկ չկա պարզաբանելու Ադրբեջանի դեմ մղվող պատերազմում ԼՂՀ-ի պաշտպանական ռազմական գործողություններն անհատական ինքնապաշտպանություն ճանաչելու գործնական կարեւորությունը: Ասենք միայն, որ նման ճանաչումը էապես կամրապնդի ԼՂ դիրքերը ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի շրջանակներում վարվող բանակցություններում, հատկապես ԼՂՀ ՊԲ կողմից վերահսկվող տարածքների նկատմամբ Ադրբեջանի հավակնությունների հարցում:

Փորձենք ամփոփել ասվածը: ԼՂՀ-ի միջազգային իրավունքի սուբյեկտ ճանաչվելը նրան թույլ կտա միջազգային ամբիոն ունենալ եւ միջազգային ատյաններում ինքնուրույնաբար պաշտպանել իր պետական շահերը, միջազգային իրավունքի հիման վրա պահպանել ազատագրված տարածքներն ընդհուպ Ադրբեջանի կողմից ԼՂՀ-ի պետական ինքնիշխանության ճանաչումը, ինչպես նաեւ գործողությունների ազատություն կտա Հայաստանի Հանրապետությանը եւ նրան հնարավորություն կընձեռի առավել լրիվ իրացնել ռազմական հակամարտություններով չծանրաբեռնված ինքնիշխան պետության հնարավորությունները:

Միջազգային իրավունքի սուբյեկտ ճանաչվելու դեպքում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության առջեւ բացվող հեռանկարներն անչափ ընդարձակ են, իսկ դա նշանակում է, որ ժամանակն է, որ ԼՂՀ-ն միջազգային իրավունքի վկայակոչումների «պաշտպանական» մարտավարությունից անցնի «հարձակողականի»: ՄԱԿ-ից եւ մյուս միջազգային կազմակերպություններից պահանջելով սեփական կանոնադրության, բանաձեւերի ու միջազգագրերի հետեւողական կենսագործում եւ ԼՂՀ-ի ճանաչում որպես միջազգային իրավասուբյեկտ: Նման պահանջի համար առկա են բոլոր օբյեկտիվ նախադրյալները (պետության հռչակում, համաժողովրդական հանրաքվեի անցկացում, ժողովրդի ընտրած ղեկավարության կենսունակություն, բոլոր ճյուղերի առկայություն եւ օրենսդիր, գործադիր ու դատական իշխանության զարգացած կառույց, պետական սահմանների պաշտպանության կարողություն):

Զրույցը վարեց
ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԸ

ԱՐՁԱԳԱՆՔ

Կարիք կա՞ր արդյոք

«Ազգ» թերթի հուլիսի 19-ի համարում «Գյուղացիական տնտեսությունները բարձիթողի վիճակում» վերնագիրը կրող հոդվածը վերաբերում է Արմավիրի մարզի Բամբակաշատ գյուղին: Հոդվածի հեղինակ Կամո Ավագյանը ըստ երեւույթին եղել է Բամբակաշատ գյուղում, նպատակ ունենալով օգնել գյուղական ազգաբնակչությանը, ուսումնասիրել գյուղի հիմնախնդիրները եւ գտնելով, որ համայնքապետի ու ավագանու կողմից գյուղի հիմնախնդիրների կարգավորման նպատակով ոչինչ չի արվում, որպես գյուղի համար ցավող լրագրող, իր մտահոգությունը շարադրել է հոդվածում:

Բամբակաշատը, իրոք, Արմավիրի մարզի խոշոր գյուղերից մեկն է, ունի 3800 բնակիչ, 570 հա հողատարածք եւ նաեւ բազում հոգսեր, որոնք հատուկ են իրեն, բայց որոնց մասին չի խոսում հոդվածագիրը: Չի խոսում, որովհետեւ մի քանի ժամով գյուղում հյուր լինելը շատ քիչ է գյուղի բուն հոգսերը նկատելու համար: Իսկ ինչ է նկատել հոդվածագիրը:

Պտղատու այգիների հատվին հացահատիկային տարածությունների ավելացումը՝ սա հանրապետական հիմնախնդիր է, որն առաջ է եկել վերջին տարիներին եւ կատարվում է ոչ միայն Բամբակաշատում, այլ նաեւ ամբողջ Արարատյան դաշտում: Իհարկե, գյուղական ազգաբնակչության կողմից հանապազօրյա հացի համար տարվող այս բացասական երեւույթը ցանկալի չէ, սակայն իրականություն է: Այս ոչ ցանկալի իրականությունը չի կարելի բարդել Բամբակաշատի գյուղապետարանի վրա:

Գյուղատնտեսական մեծածախ շուկայի բացակայության ազդեցությունը գյուղացիական տնտեսությունների գործունեության լրա հանրապետական երեւույթ է, եւ մեղավորը բնավ էլ Բամբակաշատի գյուղապետը չէ:

Գյուղացիների կողմից հայթայթվող դեղամիջոցների, քունաքիմիկատների որակին չհամապատասխանելը եւ դրա համար համապատասխան լաբորատոր փորձարկումների բացակայությունը նույնպես Բամբակաշատի ավագանու ու գյուղապետի մեղքը չէ:

Ջրի, էլեկտրաէներգիայի սակագների եւ հողի հարկի բարձր մակարդակը ու գյուղմթերքների շուկայական գների ցածր լինելը չեն որոշվում Բամբակաշատում:

Թվարկված եւ վերոհիշյալ հոդվածում եղած այլ խնդիրներ, իրոք, կան, բայց ոչ միայն Արմավիրի մարզի Բամբակաշատ գյուղում, այլ նաեւ ամբողջ հանրապետությունում եւ որոնց կարգավորմանը ձգտում են հասնել ոչ միայն բամբակաշատցիները, այլեւ հանրապետության ամբողջ գյուղական ազգաբնակչությունը:

Եթե հոդվածագիրը գտնում է, որ աշխատուժի ցածր վարձատրության համար մեղավորը Բամբակաշատի գյուղապետն է կամ գյուղական ավագանին եւ ոչ թե ընդհանուր գյուղատնտեսական շուկան, ապա չեմ կարծում որ հոդվածագիրը ճշմարիտ է: Ի՞նչ զանազան հարկերի մասին է խոսում պրն Ավագյանը, պարզ չէ: Պարզ չէ, որովհետեւ, ըստ իս, նա դժվարանում է պատկերացնել սեփականաշնորհման գործընթացի եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեությունը իմ ու իր ստեղծած նոր փոխհարաբերությունների պայմաններում:

Իսկ ինչ մնում է հոդվածագրի ընդհանուր եզրակացությանը, որը արվում է հոդվածի վերջում վեց կետով, իհարկե, խրախուսելի է ու ճշմարիտ, բայց ոչ թե միայն Արմավիրի մարզի Բամբակաշատ գյուղի համար, այլեւ հանրապետության գրեթե բոլոր գյուղական բնակավայրերի ու գյուղատնտեսության: Ուստի, կարիք կա՞ր արդյոք, գյուղատնտեսական այս եռուն օրերին, երբ բերքահավաքի, բերքի տեղափոխման, իրացման, ջրավարձերի գանձման ու այլ բազում հոգսեր ծանրացել են գյուղական ազգաբնակչության, գյուղական ավագանու եւ գյուղապետերի առջեւ, հանդես գալ ոչ թե օգնողի, այլ խառնաշփոթ ստեղծողի դիրքերից: Չեմ կարծում: Չեմ էլ ուզում հավատալ, որ գործընկերս նման նպատակ է ունեցել: Չէ՞ որ մեր՝ լրագրողներիս նպատակն է օգնել, աջակցել նաեւ գյուղական ազգաբնակչությանը: Գուցե պրն Ավագյանը այցելեր մարզպետարան, միասին ծրագրեինք թվարկած հիմնախնդիրներին անդրադառնալու մի այլ տարբերակ, որը չբորբոքեր առանց այդ էլ սոցիալական բորբոքվածություն ունեցող գյուղական ազգաբնակչությանը:

Իսկ եթե համեմատական տեսանկյունից նայենք Արմավիրի մարզի 94 գյուղական համայնքներին, ապա իրենց բոլոր տեսակի հիմնախնդիրների կարգավորման առումով մարզում առաջավորների առաջին տասնյակի մեջ մտնող բնակավայրերից մեկը Բամբակաշատ գյուղն է, եւ իհարկե, գյուղական ակտիվ ազգաբնակչության, կազմակերպված ավագանու եւ աշխատունակ գյուղապետի շնորհիվ: Սա են հաստատում այն բոլոր ցուցանիշները, որոնց հասել է Բամբակաշատ գյուղը վերջին տարիներին:

ՀԱԿՈԲ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Արմավիրի մարզպետարանի լրատվության բաժնի վարիչ

ԱԶԳ **միջազգային**

1998-ին Ադրբեջանում կայանալիք նախագահական ընտրություններում հանրապետության ներկայիս նախագահ Հեյդար Ալիեւին չկա ոչ մի այլընտրանք եւ այդ իրողությունը քաջ գիտակցում է Ադրբեջանի հասարակությունը: Հասարակություն, որի 90 տոկոսը հայտնվել է ընչազրկության եզրին եւ ստիպված է մի կերպ պահպանել իր գոյությունը: Ադրբեջանցի լրագրող, «Շարկ» գործակալության աշխատակից Սեփինջ Հեյդարովայի վկայությամբ, հանրապետությունում կառավարման սոցիալական վիճակը սոսկալի է. այսօր Ադրբեջանի ավելի քան 1.5 մլն քաղաքացի ապրում է հանրապետության սահմաններից դուրս, եւ բերված ցուցանիշը դեռ ունի աճի միտում: Սա նախ եւ առաջ բացատրվում է հայ-ադրբեջանական հակամարտության գործոնով. արտագաղթի ճամփան ընտրած քաղաքացիների մեծ մասը զինծառայությունից խուսափողներն են: Այս ամենի հանրագումարում, ինչպես արդեն նշում է «Մոնիտոր» ամսագրի խմբագիր Էլմար Հուսեյնովը, Ռուսաստանի հետ, եւ ինչ-ինչ եղանակով ձեռք բերել Արեւմուտքի կայուն վստահությունը: Տվյալ պարագայում չի կարելի անտեսել նաեւ Իրանի գործոնը, երկիր, որին Ադրբեջանն անվանում է «բարբարոս, դավաճան եւ ոչ քաղաքակիրթ»: Այնուամենայնիվ, հարեւան հանրապետության ղեկավարությունը համոզված է, որ եղած բոլոր խնդիրները կարելի է լուծել նավթի շնորհիվ եւ իր քաղաքականությունը կառուցում է չափազանց նեղ հունով: բխում է բնակչության մտածելակերպից: Միանձնիշխանության սահմանումը կամ բովանդակությունը Արեւելքում եւ Արեւմուտքում միանգամայն տարբեր է, ու երբ երկրորդ դեպքում այն դիտվում է որպես խիստ բացասական եւ հեստադիմած իշխանություն, ապա Միջին Արեւելքի պարագայում հաճախ արտասովոր բան չէ ընդամենը ղեկավարման կերպ: Այնուամենայնիվ, խորքում լինելով տիպիկ ասիական երկիր, ապահովելով բարքերի եւ մտածելակերպի ա-

Ադրբեջանը թակում է Եվրախամայնքի դռները

ռաղեսությունը ներկայումս սոցիալական աղետի վայր է, իսկ պաշտոնական վիճակագրությունը միայն խեղաթյուրում է իրականությունը: Ըստ լրագրողի, այսօր հանրապետությունում գործազուրկների թիվը հասնում է 2 միլիոնի, ինչը կազմում է Ադրբեջանի աշխատունակ բնակչության շուրջ կեսը: Հակառակ բերված ցուցանիշի, հանրապետության պետվիճակոմը, ըստ Սեփինջ Հեյդարովայի, արձանագրում է միանգամայն այլ գործակից՝ մոտավորապես 50-60 հազար մարդ: Միեւնույն ժամանակ, նվազագույն զամբյուղի գինաց (որն Ադրբեջանում կազմում է 100 դոլար), բնակչության գերակշիռ մասը ստիպված է բավարարվել ընդամենը մեկ շիրվանով (շուրջ 10 դոլար), եւ առանձին դեպքերում միայն ամսական եկամուտը կարող է հասնել 30 դոլարի: Աղետալի բերակղզուց զատ, հանրապետության մնացյալ տարածքը «զարգանում է» էքստենսիվ եղանակով, այն էլ ագրարային լծով: 1990 ականների սկզբի համեմատ 1996-ին ավելի քան չորս անգամ աճել է միայն կանանց մահացության ցուցանիշը: Կտրուկ անկում է ապրել ծնելիության գործակիցը, որը 1000 մարդու հաշվով 27-ից (1991 թ.) նվազել է մինչեւ 19-ը:

Բացի այդ, Սեփինջ Հեյդարովայի «Ադրբեջանում այսօր ապրում է բավականին ինչեր եւ չեզոք հասարակություն, որի համար Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցը երբեք գլխավորը չէ»:

Միեւնույն ժամանակ, Լեռնային Ղարաբաղի խնդիրը եղել եւ մնում է Ադրբեջանի քաղաքականության եւ նույնիսկ ինքնորոշման թիվ մեկ հարցը, որը, ինչպես նշել ենք, հնարավոր չէ լուծել միայն նավթով: Բացի այդ, հարեւան հանրապետությունը պատրաստված է ինչ-որ կերպ լուծել կարեւորագույն խնդիր կապված սեփական բանակի կազմավորման հետ:

«Ասկյար անեցնելու» պետական ծրագրին անընդմեջ սայթաքում է եւ դա պայմանավորված է ինչպես համապատասխան կադրերի հախուռն արտագաղթով, այնպես էլ եղած բանակի հայտնի ցածր բարոյական ոգով: Ամենին գումարած, Ադրբեջանին հարկավոր է նաեւ «մաքրել իր հաշիվները» Ռուսաստանի հետ...

1998 թ. Ադրբեջանում լինելու է ընտրությունների տարի, նախ տեղական իշխանությունների (նախատեսված էր անցկացնել այս տարի), եւ ապա նախագահական: Ադրբեջանը այսօր վառ արտահայտված միանձնիշխանություն է, ինչը, ի դեպ, րեւելյան տարբերակ, Ադրբեջանը այսօր առավել ընդգծված եղանակով շեշտում է իր «արեւմտյան կողմնորոշումը» եւ չի թաքցնում իր ցանկությունը մոտ ապագայում լինելու Եվրախամայնքի անդամ: Այդ իսկ նպատակով, հանրապետության ղեկավարությունը պատրաստված է ստեղծել ժողովրդավարության պատրանք, որի «գործնական կիզակետը» ինչ-որ կերպ պետք է համընկնի նախագահական ընտրությունների հետ: Այս պայմանավորվածությամբ Ադրբեջանում արդեն սկսվել է ընտրությունների նախապատրաստական փուլը, եւ հուլիսի 25-ին տասնմեկ կուսակցություններից բաղկացած խորհրդակցական մեջլիսը հայտարարեց Հեյդար Ալիեւի թեկնածության պաշտպանելու որոշման մասին: Այսպիսով կատարվեց քաղաքական նոր միավորման ստեղծման առաջին քայլը, որը նպատակ ունի «դիմակայելու» ընդդիմադիր (եթե կարելի է այսպես ասել) Դեմոկրատիկ ճակատին: Հետաքրքիր է, որ սեփական ժողովրդավարության մասին խոսելիս, Ադրբեջանի իշխանությունները հաճախ են «հիշում» եղբայրական Թուրքմենստանն ու Ուզբեկստանը, որոնց համեմատ հետ է ներկայանալ դրական բարեփոխումների ուղի որդեգրած երկրի կարգավիճակում:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Փաստերի զանցառումը տարօրինակ է

«Ազգի» հուլիսի 8-ի համարում անդրադարձել էինք Միջազգային համաներում (ՄՀ) կազմակերպության «Հայաստան. ժամանակն է վերացնել մահապատիժը» փաստաթղթին: Այժմ մեր ձեռքի տակ է նույն կազմակերպության Ադրբեջանին վերաբերող տեղեկագիրը: Հիմնվելով իր այցելությունների ընթացքում եւ մամուլից ձեռք բերած տեղեկությունների վրա, ՄՀ-ն ներկայացնում է իրավիճակը եւ, ինչպես նախորդում, ծանրանում միջազգային հիմնադրույթներին. մարդու իրավունքների պահպանության շրջանակներում անհրաժեշտ գործողություններն հանձնարարականներ տալիս: Վերջիններիս վրա այլեւս չծանրանալով, ձեր ուշադրությանն ենք ներկայացնում Ադրբեջանի Հանրապետությանը վերաբերող փաստերը, ինչպես նաեւ ԼՂՀ-ին վերաբերող հատվածը:

Անկախացումից հետո Ադրբեջանը որոշ դրական քայլեր կատարեց մահապատժի վերացման ուղղությամբ. դադարեցվեց կանանց եւ 65-ից բարձր տղամարդկանց նկատմամբ այդ պատժամիջոցի կիրառումը, կրճատվեց մահապատիժ նախատեսող հոդվածների թիվը: Պաշտոնական աղբյուրների համաձայն, 1993-ից, Հ. Ալիեւի նախագահ դառնալուց ի վեր, երկրում մահապատիժ չի իրականացվել: Սահմանադրությամբ ամրագրված իր իրավունքների համաձայն նա մեղմել է որոշ վճիռներ: Սակայն մահվան դատավճիռներ Ադրբեջանում շարունակում են պարբերաբար կայացվել: Պաշտոնական տվյալների համաձայն դրանց թիվն ամեն տարի կտրուկ աճում է: 1990 թ. երեք վճռի դիմաց 1996 թ. կայացվել է 41 մահվան դատավճիռ: 1986-ից մինչեւ 1992 թ. առաջին կիսամյակը հրապարակված 76 մահապատիժներից բոլորը, երկուսից բացի, կայացվել են ծանրագույն հանցամասներում կատարած կանխամտածված սպանությունների համար: Նախորդ տարվա երեք դատավճռի դիմաց 1991-ին կայացված 18 եւ 92-ի առաջին վեց ամիսներին կրկին 18 վճիռների կտրուկ ավելացումը կապված էր ղարաբաղյան հակամարտության ընթացքում բռնությունների աճի հետ: Անկայուն քաղաքական իրավիճակը առնչվում էր նաեւ վերջին տարիներին «պետական հեղաշրջման» փորձերի հետ: 1996 թ. 41 վճիռներից առնվազն 5-ը կայացվել է հայրենիքի դավաճանության մեղադրանքով: Ղարաբաղյան հակամարտության ազդեցությունը արտացոլում ունեցավ 1996 թ.-ի մահվան երեք դատավճիռներում: Անդրադառնալով 1994 թ. մարտին Բաքվի մետրոյի կայարանում գնացքի պայթեցմանը, որ ադրբեջանցի պաշտոնյաների հայտարարությամբ՝ հայկական հատուկ ծառայությունների կողմից ստեղծված կազմավորումների գործն էր, Միջազգային համաներում կազմակերպության տեղեկագիրը հիշատակում է մահվան դատապարտվածներից միայն երկուսի՝ ազգությամբ լեզգիների անունները: Երրորդի անունն ու ազգությունն այդպես էլ անհայտ են մնում:

Թվարկելով Հ. Ալիեւի կողմից մահապատժի վերանայման փաստերը՝ նշում է շնորհվել վերջին երկու տարիներին դատավճռով իրականացմանը սպասող 16 հոգու, մեղմացվել է 12 հոգու պատիժը, նշվում է նաեւ, որ հայազգի չորս մահվան դատապարտվածների փոխանակվել են 1996 թ. մայիսին, հրադադարի երկրորդ տարվա միջոցառումների շրջանակում: Նրանցից երեքը մեղադրվում էին 1992-ին Ղարաբաղում ադրբեջանցի լրագրողի եւ զինծառայողների սպանության մեջ: Բայց եթե ոստիկանական հատուկ նշանակութ ան ջոկատի 37 անդամներից 24-ը դատավարության ժամանակ հայտարարում են, որ «խոստովանությունները» ձեւակերպելու համար առաջին 6 ամիսներին իրենց ենթարկել են ֆիզիկական եւ հոգեկան բռնադատումների, նման հայտարարություններ հնչում են նաեւ այլ դատավարությունների ընթացքում, ապա դժվար չէ ենթադրել՝ որքանով են ծծմարտացի հայ ծերբակալվածների նկատմամբ հարուցված մեղադրանքները:

Նախագահական ներումի հրամանագրերը, որքան էլ ողջունելի, շարունակում է տեղեկագիրը, չազդեցին մահապատժի սպառողների մեծամասնության ճակատագրի վրա: Նրանց թիվը վերջին տարիներին աճում է: Պաշտոնական տվյալներով 1996 թ. Բաքվում իրենց դատավճռի իրականացմանն էին սպասում 85 դատապարտյալներ: Ոչ պաշտոնական աղբյուրների համաձայն՝ նրանց պահում են չափազանց ծանր պայմաններում, մեկուսացված կամ կուտակված: Բանտախցերում, որ նախատեսված են առավելագույնը երկու հոգու համար, պահվում են 5–6 հոգի, առանց զբոսանքի որեւէ իրավունքի: Նման ծանր պայմանները պատճառ են դարձել 16 հոգու մահվան:

Տեղեկագրում առանձին գլուխ է հատկացված մահապատժին Ղարաբաղում: Շարադրանքն այսպիսին է. Ինքնահռչակված Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը, որ Ադրբեջանի հյուսիսում գտնվող տարածք է՝ բնակեցված առավելապես էթնիկ հայերով, ներկայումս փաստացիորեն դուրս է ադրբեջանական իշխանությունների վերահսկումից: Որքա՛ն հայտնի է Միջազգային համաներումին, այնտեղ կիրառվող քրեական օրենսգիրքը հիմնված է դեռ խորհրդային շրջանից ժառանգած մոդելի վրա, որը մի շարք հանցակազմերի համար մահապատիժ է նախատեսում, թեպետ կազմակերպությանը հայտնի չեն ԼՂՀ-ում իրականացված դատական մահապատիժներ: Միայն 94 թ. մայիսին կայացվել է դատավճիռ Ուկրաինայի քաղաքացի կապիտան Յուրի Բիլիչենկոյի նկատմամբ: Նա մեղադրվում էր ադրբեջանական կողմի վարձկան լինելու, ԼՂՀ վրա մի շարք ռմբակոծություններ իրականացնելու մեջ, որոնք հանգեցրել են մարդկային զոհերի եւ նյութական վնասների: Նա դատապարտվել է օդային տրիբունալի կողմից, առանց բողոքարկման իրավունքի, բայց ավելի ուշ ԼՂՀ խորհրդարանը ներում շնորհեց նրան եւ մեղմացրեց դատավճիռը: Ծայրագույնս ծիշտ է հավանական, որ Ղարաբաղյան իշխանությունները իրենց համար պարտադիր համարեն այն որոշումները, որ մահապատժի վերաբերյալ կընդունի ադրբեջանական կառավարությունը, եւ Միջազգային համաներումը կոչ է անում նրանց՝ մահապատժի կասեցմանն ուղղված միջազգային միտումներին համապատասխան քայլեր կատարել:

Ցավոք, տեղեկագրում չկա ոչ մի արձանագրություն մոտ 18 հայերի մասին, որոնց նկատմամբ Ադրբեջանում մահվան դատավճիռ է կայացվել: Նրանցից մի քանիսը բանտում մահացել են: Իսկ որ ամենակարեւորն է, մի քանիսի մասին հայցադիմումներ են հղվել միջազգային տարբեր իրավապաշտպան կազմակերպությունների, այդ թվում՝ Միջազգային համաներումին: Յուրի Զհանգիրյան, Հրաչիկ Շահբազյան, Արտո Մխիթարյան, Յուրի Պողոսյան, Հրաչիկ Պետրոսյան... կարելի է երկար թվարկել: Այս անունները անծանոթ չեն կարող լինել նրանց: Այդ թվում՝ Բաքվի հեռուստադիտողներին եւ Ադրբեջանի Գերագույն դատախազ Իսմեթ Գայիբովին: Իսկ առանց դատավարության սպանված ծերբակալվածների եւ առեւանգվածների թիվը անցնում է 500–600-ից: Փաստերի զանցառումը առնվազն տարօրինակ է:

Ա. Գ.

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Բերեզովսկին աղքատ է ձեւանում

Ինչպես արդեն տեղեկացրել ենք, ամերիկյան «Ֆորբս» հանդեսի վերջին հրապարակման մեջ աշխարհի ամենահարուստ մարդկանց ցանկում տեղ են զբաղեցրել նաեւ մի քանի ռուսաստանցիներ: Վերջիններիս արձագանքը գրեթե միահամուռ է. չենք ունեցել, չունենք, խորապես վրդովված ենք եւ այլն: Ըստ որում, ինչպես նշում է «Մոսկովսկի կոմսոմոլեց» թերթը, առաջինն իր խիստ վրդովմունքն է արտահայտել հենց ամենահարուստ ռուսաստանցին՝ հեռուստատեսային ու նավթային մագնատ Բորիս Բերեզովսկին, որի կարողությունը գնահատվում է 3 միլիարդ դոլար: «Ֆորբսի» հրապարակումից հետո Բորիս Աբրամովիչը տրտմմնլիկ խոսքերով նկարագրել է իր՝ ՌԴ Անվտանգության խորհրդի փոխքարտուղարի «խղճուկ» կյանքը: «Ի՞նչ երեք միլիարդի մասին է խոսքը», իբր զարմանում է «ազնիվ պետական ծառայող» Բերեզովսկին, նշելով, որ ինքը նույնիսկ բնակարան չունի եւ ստիպված է ծվարել ամառանոցում, այն էլ վարձ վճարելով:

Բերեզովսկու վրդովմունքը կարելի է հասկանալ: Բանն այն է, որ ի տարբերություն ռուսաստանցի մյուս մեծահարուստների, նա վերջերս եկամուտների հայտարարագիր է ներկայացրել: Դրա համաձայն ռուս միլիարդատերը մեկ տարում վաստակել է ընդամենը 2 միլիարդ 471 միլիոն ռուբլի: Մինչդեռ «Ֆոբսը» պնդում է, որ Բորիս Բերեզովսկու տարեկան եկամուտը կազմել է առնվազն 444692 դոլար, գումարած 2472000000 ռուբլի: Ռուբլիների այսպիսի ստույգ հաշվարկը հազիվ թե հարուցի հարկային տեսուչների խղճահարությունը:

Իրենց վերագրվող հարստությունը, որպես կանոն, փորձում են ժխտել այն ռուսաստանցիները, որոնք պետական կամ կառավարական բարձր պաշտոններ են զբաղեցնում: Պատճառը պարզ է. Ռուսաստանում առանց այդ էլ չեն սիրում հարուստներին, իսկ «Կրեմլի բնակիչներին»՝ առավել եւս: «Ֆորբսի» հիշյալ հոդվածից հետո տարեկան 243 մլն ռուբլի եկամուտ ունեցող ՌԴ նախագահը ինչպե՞ս պետք է վարվի Անվտանգության խորհրդի մեծահարուստ փոխքարտուղարի հետ: Մեկնաբանները երկու ենթադրություն են անում. կամ Բերեզովսկու քաղաքական կարիերան կավարտվի, կամ էլ նա ստիպված կլինի կիսել իր երեք միլիարդը:

Պ. Ք.

Բուլղարիայում էլ գործակալներին ջրի երես են հանում

30 ՀՈՒԼԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Բուլղարիայի խորհրդարանը 2-րդ ընթերցմամբ հաստատեց եւ օրենքի ուժ տվեց նոր, ռեֆորմիստական կառավարության ներկայացրած օրինագծին, որում սահմանվում է, թե կոմունիստական ժամանակների գաղտնի ոստիկանության արխիվի գաղտնի անձնական գործերն այլեւս գաղտնիք չեն եւ կարող են դառնալ հանրության սեփականություն:

Քննարկության ժամանակ իբրեւ բողոքի նշան խորհրդարանի դահլիճը ցուցադրաբար լքեցին ընդդիմադիր սոցիալիստ պատգամավորները: Բանն այն է, որ, ըստ այդ օրենքի, պետք է առաջնահերթ գաղտնազերծվեն պատգամավորների, պետական բարձրաստիճան պաշտոնյաների եւ բարձրագույն դատավորների անձնական գաղտնի գործերը: Օրենքն ընդհանուր առմամբ վերաբերում է 200 հազար անձի, ովքեր ժամանակին համագործակցել են հատուկ ծառայությունների հետ: Ըստ բուլղարական մամուլի, այդպիսիք կան նաեւ այժմ երկրում իշխող քաղաքական ուժերի համակարգում:

մշակույթ

Արվեստը պատկանում է ժողովրդին

Անցած ոչ հեռու տարիների այս հայտնի կարգախոսը ակամա հիշողությանս մեջ էր հայտնվում հուլիսյան հեղձուցիչ երեկոյի ընթացքում Ա. Սպենդիարյանի անվան օպերայի եւ բալետի թատրոնի դահլիճում, որտեղ անցկացվում էր ինքնագործ երաժիշտների համերգ: Հիրավի, արվեստը, ստեղծագործությունը մարդու, նրա գիտակցական եւ անգիտակցական կյանքի անկապտելի մասն են: Հենց ստեղծագործության միջոցով է ձեւավորվում սերը կյանքի, ստեղծարար աշխատանքի հանդեպ, նյութականացվում են հոգեւոր ապրումները, որոնց շնորհիվ մարդն իրեն գիտակցում է որպես աստվածային բնության մասնիկ: Այդ կենսասիրությունը, մարդու զարմանահրաշ արիությունը լցնում էին Հայաստանի հաշմանդամների ստեղծագործության փառատոնի մրցանակակիրների մեծ գալա-համերգի ամբողջ ընթացքում: Հիշյալ ձեռնարկմանը, որի բարոյական-մարդասիրական նշանակությունը դժվար է գերագնահատել, իր նշանակալի ներդրումն է բերել նաեւ Հայաստանի պետ. ֆիլհարմոնիան, տնօրեն Լեւոն Մովսիսյանի ղեկավարությամբ:

Փառատոնը կազմակերպվել էր միջազգային հետվնասվածքային վերականգնողական կենտրոնի ղեկավարության նախաձեռնությամբ, որի գլխավոր տնօրենը կրթությամբ բժիշկ Մխիթար Մնացականյանն է: Նրա անձնական խանդավառության ու համառության, հովանավորների լայն շրջանակի համախմբման (Կարմիր խաչի միջազգային եւ հանրապետական ընկերություններ, ՅՈՒՆԻՍԵՖ, ՕԿՍՖԱՄ, Առաքելության ԴԺՀ-ի Վրաստանի, Գերմանիայի դեսպանություններ, պաշտպանության նախարարություն, Լեւոն Թռավել, Երեւանի ալրաղաց գործարան, «Կոկա-կոլա», «Շանթ», «Բրաքիոն-Ֆլորա սերվիս» ֆիրմաներ, տիկին Արարքցյանի գրասենյակ, ինչպես նաեւ մի շարք մասնավոր անձինք, որոնց ապագայում, հուսով ենք, կհարի նաեւ Հայաստանյաց առաքելական եկեղեցին) շնորհիվ այդ ծավալուն եւ չափազանց աշխատատար ձեռնարկումն իրականություն դարձավ:

Փառատոնի տեղեկատվական կենտրոնից ստացված տեղեկանքի համաձայն ճշտում ենք, որ մասնակցության հայտ ներկայացրած 1000 հաշմանդամներից եզրափակիչ փուլին մասնակցելու էր եկել 329 մարդ, այդ թվում 320 երեխա (կրտսերը ընդամենը 6,5 տարեկան է): Եզրափակիչ փուլն անցկացվեց հուլիսի 26–27-ը եւ սահմանեց հետեւյալ մրցանակները. 3-ական գլխավոր մրցանակ մենակատարների եւ համույթների համար, 7 հատուկ մրցանակ մենակատարների համար, 10 խրախուսական մրցանակ: Մրցանակակիրների ելույթներն էլ հենց կազմեցին խնդրո առարկա համերգի ծրագիրը:

Ըստ էության այս համերգը չի ենթարկվում ավանդական վերլուծության, չնայած այն բանին, որ մրցույթի մասնակիցներից բացի դրան մասնակցում էին պրոֆեսիոնալ երգիչներ ու դերասաններ եւ մի քանի համույթ: Նրանց մեջ հատկապես կուզենայի առանձնացնել երգչուհի Նաիրուհի Ալավերդյանին (ավտոմոբիլային վթարից հետո նա ապաքինվում է հետվնասվածքային կենտրոնում), որը մտնում էր փառատոնի ժյուրիի կազմի մեջ: Նրա կատարած Ռ. Պետրոսյանի եւ գուսան Աշոտի երգերը դուրս էին գալիս զուտ վոկալ վարպետության սահմաններից. դրանցում առկա էին ժողովրդի հոգին ու ցավը, եւ հանդիսականներն անմիջապես զգացին դա:

Ելույթ ունեցողներից ոմանք առաջացնում էին ընկալման միանշանակ դաշտի զգացողություն: Դրանք Հայաստանի տարբեր մարզերից Երեւան եկած երգիչները, ասմունքողները եւ նվագողներն էին: Հարկավոր է պատկերացնել, թե ինչպես հաշմված մարդուն առողջ մարդիկ փառաբանված օպերային դահլիճի բեմ էին բերում, որպեսզի նա կարողանա ցուցադրել իր աստվածաշնորհ ստեղծագործական ունակությունները: Զարմանալի է, որ այդ ելույթներում չկար որեւէ շփոթմունք, ընդհակառակը, դրանցում զգացվում էր լսված ու գնահատված լինելու բերկրանքը: Իսկ սա հենց այն է, ինչ միավորում է արվեստի հետ շփվող բոլոր մարդկանց, ինչպես պրոֆեսիոնալներին, այնպես էլ սիրողներին:

Փայլուն ելույթներից մեկը 11-ամյա Դավիթ Գրիգորյանի գեղարվեստական խոսքն էր: Երեւանի կույրերի դպրոցի աշակերտը Պարույր Սեւակի «Որդու» բանաստեղծությունն արտասանեց անսովոր գիտակցականությամբ, հոգեւոր փորձի զգացողությամբ: Պատճառը զգացմունքների բեւեռումն է, որը հատուկ է խաթարված առողջություն ունեցող ձիրքաշատ մարդկանց: Նրանք հմայում են իրենց բնատուր եւ անմշակ անմիջականությամբ, հաճախ էլ սրտաճմլիկ անկեղծությամբ: Իսկ դա երբեմն պրոֆեսիոնալ հղկվածությունից ավելի ուժեղ ազդեցություն է գործում:

Այս կապակցությամբ կուզենայի նշել երեւանցի երգչուհի Զեփյուռ Փաշայանին (դժվար արտաբերմամբ, բայց շատ արտահայտիչ ձեւով նա երգեց Ռ. Մելիքյանի «Այ վարդը»), գյումրեցի երգիչ Սեւակ Վարդանյանին («Հորովել»), սյունիքցի բարդ Արմեն Հովսեփյանին (հեղինակային քնարական երգ-մենախոսություն), գեղարքունիքցի Ավետիք Երեմյանին (նա գեղարվեստական բազմազանությամբ մեկնաբանեց Սայաթ-Նովայի «Աշխարումս ախ չիմ քաշի» երգը), Կոտայքի «Անմամած» էստրադային համույթի մեներգիչ, երեւանցի Ռազմիկ Շահբազյանին («Մոկաց Միրզա»):

Ասմունքողներից նշենք երեւանցի Գրետա Սոսյանին, իսկ նվագողներից (այստեղ ընդգրկված էին տարբեր ժանրեր) տպավորվել են լոռեցի Վարդան Ղարաջյանը (գուսան), սյունիքցի Նորայր Աղասյանը (նա սինթեզատորով նվագեց Ա. Խաչատրյանի «Սուսերով պարը») եւ երեւանցի Ալբերտ Աբգարյանը (դաշնամուրային պոետիկ իմպրովիզացիա):

Համերգը ավարտեց հետվնասվածքային վերականգնողական կենտրոնի «Փարոս» երգչախումբը, Վաչագան Նավասարդյանի ղեկավարությամբ կատարելով հայ կոմպոզիտորների մի քանի ստեղծագործություն: Վերջերս այդ երգչախումբը հաջող ելույթներ էր ունեցել Բեյրութում, որոնց վկայությունը լիբանանահայ մամուլի արձագանքներն են: Հաշմանդամային սայլակներում նստած երգիչներ. արդյոք մեկ ուրիշ տեղ գոյություն ունի՞ նման պատկեր: Մենք երկար ժամանակ ապրել ենք չխորհելով այն մասին, որ շատերն են ուզում ստեղծագործաբար իրենց արտահայտել, որ նրանց երգեցողությունը, ասմունքը, նվագը, գեղարվեստական հմտությունները, նկարելու, քանդակելու, գորգեր գործելու, կարելու, հյուսելու, փայտ ու քար դրվագելու կարողություններն արժանի են հանրային հավանության (ժողովրդական հմուտ վարպետների գործերի ցուցահանդես-վաճառքը համերգի ժամանակ կազմակերպված էր օպերային թատրոնի ճեմասրահում. այնտեղ ապշեցուցիչ եւ հմայիչ շատ բաներ կային):

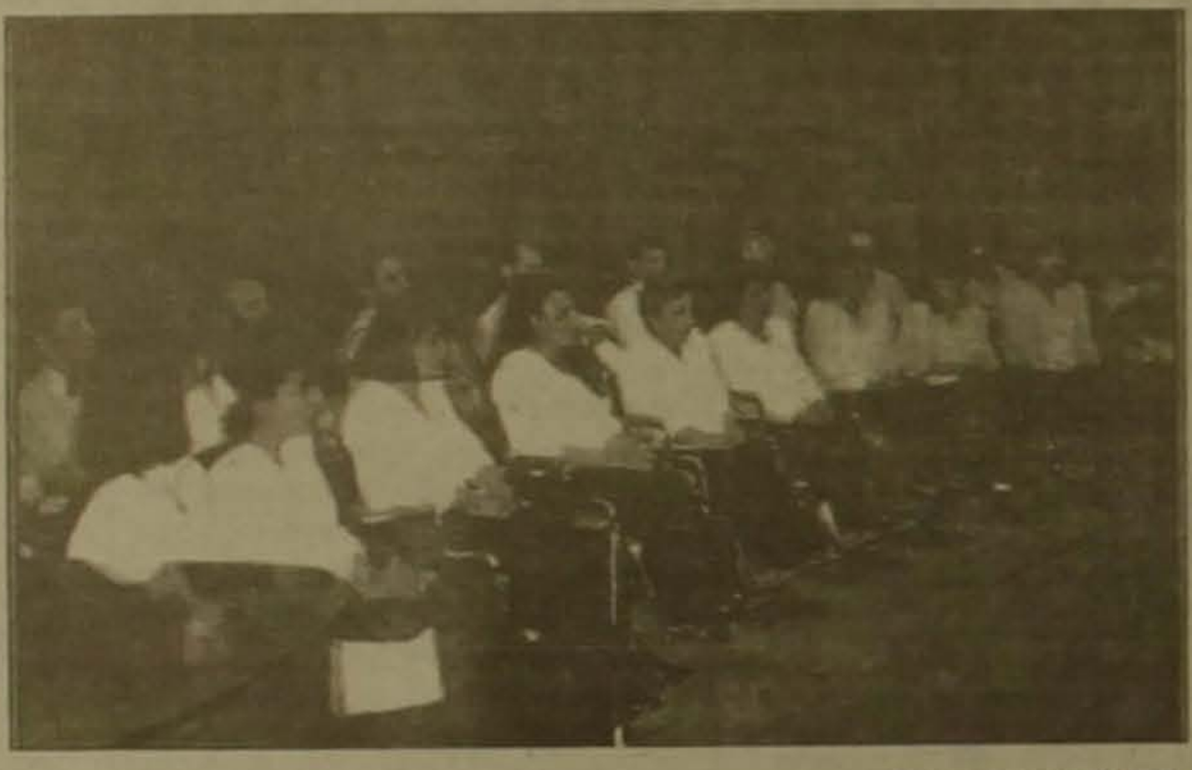

«Փարոս» երգչախումբ

Հայաստանի հաշմանդամների ստեղծագործության փառատոնը, ի թիվս այլ բաների, ուշադրություն բեւեռեց մեր կյանքի այդ կարեւոր սոցիալական խնդրի վրա: Դրա համար շնորհակալություն հայտնենք կազմակերպիչներին եւ կրկին շնորհավորենք բոլոր նրանց, ովքեր մասնակցում էին Հայաստանի միջազգային [illegible] համար այսքան անհրաժեշտ մարդասիրական ձեռնարկման իրականացմանը:

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ,
Երեւանի կոնսերվատորիայի պրոֆեսոր

Հրաչյա Հովհաննիսյանի հուշապատումները

Կարդա այս գիրքը, ընթերցող

«Հիշողության պարտեզը միակ դրախտն է, որտեղից ոչ ոք, անգամ Աստված չի կարող քեզ արտաքսել», ֆրանսիական այս ասույթով է սկսվում բանաստեղծ, արձակագիր, հրապարակախոս եւ թարգմանիչ 77-ամյա Հրաչյա Հովհաննիսյանի «Հուշերի երեկո» նոր ժողովածուն:

Գրքում ամփոփված նյութը վերաբերում է հայ դասական գրողներ Ալ. Շիրվանզադեին, Ավ. Իսահակյանին, Դ. Դեմիրճյանին, Ստ. Զորյանին, Ե. Չարենցին, Գ. Մահարուն եւ ամերիկյան գրող Վ. Սարոյանին: Հուշերի մի մասը ընթերցողին ծանոթ է «Ժամանակի շունչը» (1976) գրքից, իսկ մեծ մասը լրացված ու ամբողջացված հնի հետ առաջին անգամ է ներկայացվում նրան: Հուշերից բացի գրքում տեղ են գտել գրողների հոբելյանների, մահվան կամ այլ առիթներով գրված հոդվածները, որոնց նյութը օգնում է ընթերցողին ավելի լավ ճանաչելու իր սիրած գրողին, ավելի լավ հասկանալու նրա ստեղծագործությունը, որովհետեւ հուշագրողը պատկերավոր ոճով ու ճոխ լեզվով տպավորիչ ձեւով է բնութագրում յուրաքանչյուրին: Ահա դրանք. «Իսահակյանի պոեզիան, նրա բանաստեղծությունները, լեգենդները, պոեմները, ինչի մասին էլ որ լինեն՝ անձնական սեր, մարդկության ճակատագրի, հայրենիքի, վշտի, ժողովրդի բաղձանքի՝ անկեղծությամբ, անմիջականությամբ, բոլոր երանգներով ցոլցլացող պրիզմա է, մաքուր ու խիտ, ինչպես ադամանդը»: Վիլյամ Սարոյանին նվիրված բնութագրականը. «Ես ավելի բնական, ավելի խիտ, ավելի պարզ հայ չեմ տեսել, քան նա էր, շիտակ մեր էպոսի հերոսների նման՝ մի քիչ ծուռ, մի քիչ խորամանկ, ազնիվ, խելացի, միամիտ, անվախ, աշխատասեր, վայելքասեր, զգույշ, բախտախնդիր»: Իսկ համեստագույն Զորյանի մասին խոսելիս Հովհաննիսյանը գրում է. «Մեզանում բացակայում է մտավորականի այն կիրք ու վայելուչ կեցվածքը, որ ունեին մեր կենդանի դասականները եւ որոնց օրինակը մեզ [illegible]»:

Գրողների բարության, կամեցողության, արտացոլության փաստերից մեջ բերենք երկուսը: Ավ. Իսահակյանը [illegible] դրամ տալով սույն գրքի հեղինակին ասում է. «Ես մի հասցրու էի կնոջը, հինգ երեխայի տեր է»: Ն. Զարյանը իր հագի վերարկուն Գ. Մահարուն նվիրելով ասում է. «Ես մեկն էլ ունեմ, սա նոր է, մի երկու անգամ եմ հագել, ամերիկյան է... Շատ լավ եղավ, Գուրգեն, շատ սազում է, բարով մաշես»: Իսկ Դ. Դեմիրճյանը իրեն հատկացված բնակարանի օրդերը կամովին նվիրում է բնակարանի կարիք ունեցող երիտասարդ գրականագետ Հակոբ Սալախյանին:

Հովհաննիսյանը հետաքրքիր մանրամասներ է հաղորդում նաեւ ուրիշ գրողների ու մտավորականների, հիշարժան հրատարակությունների, այդ թվում Ե. Չարենցի «Գիրք ճանապարհի», Ստ. Զորյանի «Ամիրյանների ընտանիքը», Գ. Մահարու «Այրվող այգեստաններ» գրքերի ճակատագրերին, մեծահարուստ բարեկամներ Ավան Յուզբաշյանի, Մանթաշյանի եւ Ղուկասյանի, կաթողիկոսներ Մկրտիչ Խրիմյանի, Մաթեոս Իզմիրլյանի եւ այլոց մասին: Հուշագրողը չի մոռանում նույնիսկ գրադարանային գործի մասնագետներ Վաչե Կարմենյանին, Լեւկադե Մելքոնյանին:

Գիրքը լի է օգտակար ու ուսանելի մտքերով. «... Պետականությունից զուրկ լինելու

հանգամանքը մեզ մենակյացի հոգեբանություն է տվել եւ ամեն մեկս միայն իրեն է վստահում, իրենն է ճիշտ համարում... Նոր ենք ձեւավորվում իբրեւ ազգ, նոր ենք ձեռք բերում ազգային բնավորություն, եւ ընդհանուր կարգապահությունը վճռորոշ նշանակություն ունի մեզ համար» (Դ. Դեմիրճյան): «Աշխարհի գործեր պիտի գրագետներ, արվեստագետներ, բանաստեղծներ տանին... »(Վ. Սարոյան):

«Հուշերի երեկոն» լավ առիթ է հեղինակի հետ հանդիպումներ կազմակերպելու, քանզի նա կարող է պատմել ավելին, քան կա գրքում:

ՀՐԱՉՅԱ ՀՈՎՆԱՆՅԱՆ

Օգոստոսյան հիշարժան օրացույց

Սյուզան Գարագաշ (1.8.1897–25.7.1944)- դերասանուհի, 100-ամյակը

Լեւոն Բաբայան (1.8.1917–4.6.1985)- դասմաքան, 80-ամյակը

Աշոտ Գառնակերյան (4.8.1907–26.12.1977)- բանաստեղծ, 90-ամյակը

Նվարդ Ջարյան (6.8.1917)- քանդակագործ, 80-ամյակը

Անահիտ Պարսամյան (8.8.1947)- բանաստեղծուհի, 50-ամյակը

Վարդգես Պետրոսյան (9.8.1932–1994)- գրող, 65-ամյակը

Ջեյրանի հերոսական պաշտպանությունը (14.8.1862)-135-ամյակը

Վահագն Դավթյան (15.8.1922–1996)- բանաստեղծ, թարգմանիչ, խմբագիր, գրական-հասարակական գործիչ, 75-ամյակը:

Հակոբ Հակոբյան (13.8.1917–1.9.1985)- թարգմանիչ, 80-ամյակը:

Հովհաննես Խալփախչյան (14.8.1907–1996)- ճարտարապետության պատմաբան, 90-ամյակը:

Ռուբեն Հովհաննիսյան (15.8.1907-24.2.1971)- գրականագետ, 90-ամյակը:

«Գրական դիրքերում» ամսագիրը (15.8.1927)- հիմնադրման 70-ամյակը:

«Անուշ» օպերան (17.8.1912)- բեմադրման 85-ամյակը:

Գեւորգ Խլղաթյան (18.8.1927)- փիլիսոփա, բանասեր, 70-ամյակը:

Էդուարդ Ավագյան (19.8.1927)- բանաստեղծ, արձակագիր, թարգմանիչ, 70-ամյակը:

Իգնատ Մամյան (22.8.1947)- բանաստեղծ, հրապարակախոս, թարգմանիչ, 50-ամյակը:

Դարիա Կամսարական (24.-.1902–1.3.1986)- քանդակագործ, 95-ամյակը

ՀՀ ժողովրդական տնտեսության նվաճումների ցուցահանդեսը (25.8.1957)- հիմնադրման 40-ամյակը

Սերգեյ Բալասանյան (26.8.1902-3.6.1982)- կոմպոզիտոր, երաժշտական-հասարակական գործիչ, 95-ամյակը:

«Կռոկոդիլ» ամսագիրը (27.8.1922)- լույս ընծայման 75-ամյակը

Աբու Ռուդաքի (857–941)- տաջիկ բանաստեղծ, 1140-ամյակը:

Լեւոն Գենչ (Գենչողլյան, 29.8.1897-21.11.1974)- նկարիչ, 100-ամյակը:

Հ. Հ.

ՖՈՒՏԲՈԼ

«Փյունիկը» կարող էր հաղթահարել ՄՏԿ-ին

Եվրոպական երկրների չեմպիոնների գավաթի խաղարկության որակավորման 1-ին փուլի ՄՏԿ–«Փյունիկ» պատասխան հանդիպումը բավականին հետաքրքիր սցենար ունեցավ: Երևանում կրած ցավալի պարտությունից հետո կորցնելու ոչինչ չունեցող Հայաստանի չեմպիոնն ընտրել էր հարձակողական խաղաոճ և ասպարեզ էր մտել վերջնական հաջողության հասնելու լուրջ մտադրությամբ: ՄՏԿ-ն, ինչպես և Երևանում, միանգամայն իրավացիորեն գործում էր հակագրոհի տակտիկայով: Սակայն հանդես գալով սեփական հարկի տակ, այս անգամ նրա հարձակումներին մեծ թվով խաղացողներ էին մասնակցում: Համենայն դեպս, «Փյունիկն» անհամեմատ շատ էր տիրում գնդակին, զգացվում էր, որ ֆուտբոլիստների կատարողական վարպետությունը բարձր է: Բայց փոխանցումների խոտանը շատ էր: Կրկին առանձին ֆուտբոլիստներ անհարկի տարվում էին անհատական խաղով, գրոհի եզրափակիչ փուլում բացակայում էին սուր մտահղացումներն ու անակնկալի տարրը: Խաղային ընդհանուր կարգապահությամբ էլ «Փյունիկը» զիջում էր մրցակցին: Դա էր պատճառը, որ չնայած մեր թիմը հիմնականում գրոհում էր, սակայն գնդակները հայտնվում էին նրա դարպասում:

19-րդ րոպեին Կենեշեին ուժեղ հարվածով գնդակն ուղղեց դարպասի ներքին աջ անկյունը: Արմեն Ավագյանը սպացիկ ցատկով ետ մղեց այն, սակայն 1-ինը վրա հասած Բելա Իլեշը բացեց հաշիվը: 40-րդ րոպեին մեր ֆուտբոլիստները պարտավոր էին հավասարեցնել հաշիվը, սակայն աջ եզրից Սեյրան Պողոսյանի սուր փոխանցումից հետո Արմեն Սանամյանը 3–4 մ հեռավորությունից չկարողացավ գրավել ՄՏԿ-ի դարպասը: Փոխարենը մեկ րոպե անց հետևեց դաշտի տերերի հակագրոհը և Խալմայիի հարվածից հետո հաշիվը կրկնապատկվեց: Այսպես 1-ին կեսում Հունգարիայի չեմպիոնը 2 գնդակի առավելություն ստացավ:

Ընդմիջումից հետո էլ «Փյունիկը» խաղը սկսեց հարձակումներով: Սակայն 2 րոպե անց նորից ՄՏԿ-ի հակագրոհը պսակվեց հաջողությամբ՝ 3–0: Կրկին 1-ին հարվածից հետո Արմեն Ավագյանը ետ մղեց գնդակը, բայց այս անգամ վրա հասավ Պրեյզինգերը: Սա «սառը ցնցուղ» էր և թվում էր՝ ամեն ինչ ավարտված է: Այնուամենայնիվ, «Փյունիկը» չէր հաշտվում պարտության մտքի հետ և համառորեն ուղիներ էր փնտրում դեպի մրցակցի դարպասը: 65-րդ րոպեին մեր ֆուտբոլիստները տուգանային հարվածի իրավունք ստացան: Արմեն Շահգելդյանի ուժեղ հարվածից հետո հիանալի դարպասապահ Գաբոր Բաբոշը մեծ դժվարությամբ կարողացավ գնդակը ետ մղել, բայց հարմար դիրքում հայտնված Վարազդատ Ավետիսյանը 4–5 մ հեռավորությունից չկարողացավ խոցել դարպասը: Ճնշող էր նաև այն, որ եվրոպական մրցաշարերում հանդես եկող հունգարական թիմը մինչ այդ անցկացրած հանդիպումներում աչքի ընկնելով արդյունավետությամբ («Ֆերենցվարոշը» նախօրեին 5–0 հաշվով հաղթել էր Իսլանդիայի թիմին), ոչ մի գնդակ չէին ընդունել սեփական դարպասը: 74-րդ րոպեին ՄՏԿ-ն ստացավ տուգանային հարվածի իրավունք: Աջ եզրից գնդակը կախվեց տուգանային հրապարակի վրա և Կուտոռը գլխի հարվածով նորից ստիպեց «Փյունիկին» խաղը վերսկսել դաշտի կենտրոնից 4–0:

Չեմպիոնների լիգա
Որակավորման առաջին փուլ
Պատասխան հանդիպում
ՄՏԿ (Բուդապեշտ, Հունգարիա)–«Փյունիկ» (Երևան, Հայաստան)՝ 4–3 (2–0)
Բուդապեշտ. 30 հուլիսի. ՄՏԿ մարզադաշտ:
Մրցավար՝ Գարի Վիլար (Անգլիա):
ՈՒԵՖԱ-ի ներկայացուցիչ՝ Եսա Պալսի (Ֆինլանդիա):

ՄՏԿ-Գաբոր Բաբոշ (Բալաշ Ռաբոցկի. 76), Գաբոր Կորոլովսկի, Ատիլա Կուտոռ, Տամաշ Սեկերեշ, Լասլո Ֆարկաշխազի, Գաբոր Խալմայի, Բելա Իլեշ, Գաբոր Էգրեշի, Տամաշ Սամոշի (Տամաշ Ցիմերման. 65), Կրիստիան Կենեշեի, Շանդոր Պրեյզինգեր (Չաբա Մադար. 53):
Մարզիչ՝ Յոզեֆ Գարամի:
«Փյունիկ»-Արմեն Ավագյան, Արթուր Մկրտչյան, Հայկ Գևորգյան, Սարգիս Հովսեփյան, Սեյրան Պողոսյան, Արամայիս Տոնոյան (Համլետ Մխիթարյան. 46), Վարդան Մինասյան, Ռոմիկ Խաչատրյան (Գեղամ Հովհաննիսյան. 60), Վարազդատ Ավետիսյան (Սուրեն Չախալյան. 73), Արմեն Շահգելդյան, Արմեն Սանամյան:
Մարզիչ՝ Խորեն Հովհաննիսյան:
Գոլեր՝ Բելա Իլեշ (19), Գաբոր Խալմայի (41), Շանդոր Պրեյզինգեր (47), Ատիլա Կուտոռ (74), Արմեն Սանամյան (80, 86), Արմեն Շահգելդյան (85):
Զգուշացվեցին Իլեշը (5), Կենեշեին (68), Արթուր Մկրտչյանը ([illegible]), Ռոմիկ Խաչատրյանը (9), Սարգիս Հովսեփյանը (16):

Մտավախություն կար, որ այդքանից հետո մեր ֆուտբոլիստները վերջնականապես կհուսալքվեն: Սակայն, ընդհակառակը, մարզական չարությունն ավելի բորբոքվեց և զայրացած հայ ֆուտբոլիստներն առանց թիկունքին նայելու, ամբողջ թիմով նետվեցին առաջ, մրցակցին սեղմելով դարպասին: Ընդամենը 6 րոպեի ընթացքում գնդակը 3 անգամ հայտնվեց ՄՏԿ-ի դարպասում: Նախ Արմեն Սանամյանը 80-րդ րոպեին մոտ տարածությունից 1-ին անգամ գրավեց ՄՏԿ-ի դարպասը, ապա 85-րդ րոպեին Արմեն Շահգելդյանը աջից ներխուժեց տուգանային հրապարակ և ամբողջ ուժգնությամբ այնպես հարվածեց, որ գնդակը դիպչելով քառակուսի դարպասաձողի (հորիզոնական) ներքևի մասին, անդրադարձ թռիչքով մխրճվեց ցանցի մեջ: Արմեն Շահգելդյանը խաղից առաջ ասում էր, որ այդ օրն իր բենեֆիսն է լինելու: Նրան հաջողվեց միայն մեկ գոլի հեղինակ դառնալ, որը սակայն գեղեցկությամբ կարող էր գերակշռել մի քանի գոլերի: Մեկ րոպե անց Արմեն Սանամյանը հեռու տարածությունից ճշգրիտ հարվածով հաշվի տարբերությունը հասցրեց նվազագույնի՝ 4–3: «Փյունիկի» 2-րդ շնչառությունը բացվել էր և անկասելի ու լայն ճակատով գրոհները շարունակվում էին: Բայց ժամանակը սպառվեց:

Եթե լինեին ևս 10 րոպե, ապա ճահճի մեջ հայտնված ՄՏԿ-ն դժվար թե կարողանար խույս տալ նույնիսկ պարտությունից: Ինչևէ, 2-րդ խաղում էլ «Փյունիկը» զիջեց Հունգարիայի չեմպիոնին: Սակայն տպավորությունն այնպիսին էր, որ մեր թիմը կարող էր հաղթահարել նրան: Երևանյան հանդիպումում կրած պարտությունը ծանր նստեց «Փյունիկի» վրա: Համոզված եմ, որ եթե մեր չեմպիոնի կազմը համալրեին Գյումրիի «Շիրակի» խաղացողներ Հարություն Վարդանյանը և Արթուր Պետրոսյանը, ապա ելքն այլ կլիներ: Անգլիացի մրցավար Գարի Վիլարն ավելի քան խիստ էր ֆուտբոլիստների խաղային «ընդհարումների» նկատմամբ: Նա 5 դեղին քարտ ցույց տվեց, որոնցից 3-ը մեր ֆուտբոլիստներին (Արթուր Մկրտչյան, Ռոմիկ Խաչատրյան, Սարգիս Հովսեփյան): Մեր խնդրանքով ՄՏԿ ակումբը տեսագրել էր հանդիպումը, որը մտադիր էինք ներկայացնել հեռուստադիտողների ուշադրությանը: Սակայն որքան մեծ եղավ մեր զարմանքը, երբ իմացանք, որ շուրջ 2 ժամ միայն սև՝ ֆոն է տեսագրվել: Չեմ համարձակվում կասկածել, որ դա միտումնավոր էր, քանի որ հունգարացիների կողմից ընդունելությունն իրոք ջերմ էր: Համենայն դեպս, փաստն այն է, որ մենք զրկվեցինք գեղեցիկ գոլերով առատ հանդիպումը դիտելու հնարավորությունից: Ինչևէ, երևի նորից կդիմենք ՄՏԿ-ի մեր բարեկամներին, հույս ունենալով, որ այնուամենայնիվ ձեռք կբերենք այդ հանդիպման տեսագրությունը:

Խաղից հետո կազմակերպված մամուլի ասուլիսին մասնակցեցին երկու թիմերի գլխավոր մարզիչները:

Յոժեֆ Գարամի (ՄՏԿ-ի գլխավոր մարզիչ). «Մենք առիթ ունեցանք ծանոթանալու «Փյունիկի» հիանալի ֆուտբոլիստներին: Երկու դեպքում էլ մեր հաղթանակները հեշտությամբ չտրվեցին: 2-րդ խաղում մենք օգտագործեցինք մեր բոլոր հնարավորությունները և 4 գոլն արդեն շատ էր: Հետո այնպես խաղացինք, որ միջազգային ասպարեզում աններելի է: Կարևորն այն է, որ մենք իրավունք ստացանք շարունակել պայքարը հեղինակավոր մրցաշարում: Մեր թիմից կարող եմ առանձնացնել Իլեշին, Խալմայիին և դարպասապահ Բաբոշին: «Փյունիկից» ինձ դուր եկավ ազատ պաշտպանը (Սարգիս Հովսեփյան) և եզրային 2 կիսապաշտպանները (Սեյրան Պողոսյան, Արմեն Սանամյան): Ընդհանրապես ես ուրախ կլինեի իմ թիմում տեսնել «Փյունիկի» 4–5 ֆուտբոլիստների: Ցավոք, մեզ մոտ սկսվել է առաջնությունը, և այդ ընթացքում նոր խաղացող գնելու իրավունք չունենք»: Խորեն Հովհաննիսյան. «Նախ, շնորհավորում եմ ՄՏԿ-ին հաջորդ փուլ դուրս գալու համար: Լավ թիմ է և ինձ դուր եկան հատկապես նրա կատարմամբ սրացիկ հակագրոհները: Ես գիտեի, որ մեր մրցավեճում ամեն ինչ որոշելու է առաջին հանդիպումը: Երևանում մենք ամեն ինչ արեցինք հաղթելու, ցավոք, դա չստացվեց: Ինձ հատկապես դուր եկավ ձեր դարպասապահ Գաբոր Բաբոշը, ինչպես նաև Բելա Իլեշը: Մենք խաղում էինք գրեթե առանց դարպասապահի և ստիպված էինք լավ դարպասապահ փնտրել: Օգոստոսի 3-ին սկսվում է մեր ներքին առաջնությունը, որին պետք է նախապատրաստվենք լրջորեն: Հույս ունենք, որ մենք և ՄՏԿ-ն նորից չեմպիոններ կդառնանք ու կհանդիպենք հաջորդ տարի, բայց արդեն Չեմպիոնների լիգայում»:

Սուրեն Բաղդասարյան
Բուդապեշտ-Երևան
Հատուկ «Ազգի» համար

ԵՐԵՎԱՆ

Հայաստանի շախմատի առաջնությունը՝ միջազգային մակարդակով

Երեկ Հայաստանի շախմատային ֆեդերացիայում վերջնականապես ճշտվեցին մեր երկրի այս տարվա շախմատի առաջնության պայմաններն ու մասնակիցների կազմը: Անվարան կարելի է ասել, որ օգոստոսի 12-ին մեկնարկող մրցաշարը բոլոր առումներով կարող է մրցել միջազգային մակարդակի ցանկացած միջոցառման հետ:

Բավական է ասել, որ բացառիկ ուժեղ կազմ ունեցող այս առաջնության բոլոր 12 մասնակիցները միջազգային կոչումներ են կրում: Հայաստանի չեմպիոնի տիտղոսը կվիճարկեն միջազգային գրոսմայստերներ Վլադիմիր Հակոբյանը, Սմբատ Լպուտյանը, Աշոտ Անաստասյանը, Արտաշես Մինասյանը, Արշակ Պետրոսյանը, միջազգային վարպետներ Վիգեն Միրումյանը, Մելիքսեթ Խաչիյանը, Կարեն Ասրյանը, Արա Մինասյանը, Աշոտ Նադանյանը, Լևոն Արոնյանը, Նորայր Քալանթարյանը: Չթվարկելով այս շախմատիստների բազմաթիվ նվաճումները, հիշեցնենք միայն, որ Հակոբյանը և Անաստասյանը նաև աշխարհի չեմպիոնի կոչման հավակնորդներ են՝ դեկտեմբերին նոր մրցակարգով անցկացվելիք համաշխարհային առաջնության մասնակիցներ:

ՖԻԴԵ-ի սանդղակով բարձր՝ 11-րդ կարգին դասվող Հայաստանի առաջնությունում սահմանված է միջազգային գրոսմայստերների նորմա, որը հավասար է 7 միավորի (11 հնարավորից): Մրցաշարի արդյունքներով կորոշվեն աշխարհի հաջորդ առաջնության եվրոպական 5-րդ գոտու փնջային մրցաշարում մեր երկրի պատվիրակները:

Տ. Պետրոսյանի անվան Հայաստանի շախմատիստի կենտրոնական տանն անցկացվելիք մրցաշարի գլխավոր մրցավարն է միջազգային կարգի մրցավար Ալյոշա Խաչատրյանը, որը, հիշեցնենք, գլխավորում էր շախմատի 32-րդ համաշխարհային օլիմպիադայի մրցավարությունը:

Առաջնության օրերին «Շախմատային Հայաստան» հանդեսի խմբագրությունը կհրատարակի ամենօրյա տեղեկագիր, ընդ որում հայերենից բացի, նաև անգլերեն լեզվով, այնպես որ ամբողջ շախմատային աշխարհը հնարավորություն կունենա ծանոթանալու հայ գրոսմայստերներին և տաղանդավոր երիտասարդ վարպետների ստեղծագործությանը:

Ուրախությամբ ընդգծենք, որ Հայաստանի առաջնությունում սահմանված դրամական մրցանակները ևս կարող են մրցակցել միջազգային խոշոր մրցաշարերի հետ: Եվ դրա համար պետք է շնորհակալություն հայտնենք մրցաշարի հիմնական հովանավորին՝ Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության և ներքին գործերի նախարարությանը:

Հայ նարդիստներն առաջընթաց են ապրում

Նարդին բավականին տարածված խաղ է Հայաստանում: Մանավանդ ամառային այս շոգ օրերին շատերն են նախընտրում «զառ գցել»: Եվ կարծես թե այն կարելի է ազգային մարզաձև համարել: Սակայն միջազգային մրցումներում հայ նարդիստները ամենևին էլ եղանակ ստեղծողների շարքում չեն եղել: Երևի դրա պատճառը այսպես կոչված մարզական նարդու կանոնների որոշ տարբերությունն է մեր իմացած նարդուց: Ահավասիկ վերջերս Մոնտե Կառլոյում (Մոնակո) տեղի ունեցավ նարդու աշխարհի առաջնությունը, որին մասնակցեցին 64 երկրների 412 ներկայացուցիչներ: Դասի մրցաձևի սկսնակների խմբում «Հույս» մրցաշարում հաղթող դարձավ հայաստանցի Ավետիս Առուստամյանը: Իսկ վարպետների խմբում մեր հանրապետության առաջատար նարդիստ Արթուր Սուրադյանը քառորդ եզրափակչում պարտություն կրեց 1992 թ. աշխարհի չեմպիոն, գերմանացի Մալբորգից և գրավեց 5-րդ տեղը: Պետք է ասել, որ միջազգային նախորդ մրցումների համեմատ հայ նարդիստների այս արդյունքները կարելի է առաջընթաց համարել:

Այն փաստը, որ մարզական նարդին գնալով ավելի մեծ տարածում է գտնում հանրապետությունում, հաստատում է այն, որ տարբեր մարզերում ստեղծվում են տեղական ֆեդերացիաներ: Օրերս նման մի ֆեդերացիա սկսեց գործել Լոռու մարզում (նախագահ՝ Զիվան Սարգսյան): Նորաստեղծ ֆեդերացիան իր գործունեությունն սկսեց Վանաձորի անդրանիկ բաց առաջնություն անցկացնելով, որին մասնակցեցին 16 նարդիստներ: Մրցանակային երեք տեղերն էլ զբաղեցրեցին տանտերերը: Հաղթող դարձավ Ստյոպա Գյոզալյանը: 2-րդ և 3-րդ տեղերը համապատասխանաբար գրավեցին Վարուժան Դերձյանը և Խաչիկ Մովսիսյանը: Այս մասին հայտնեցին սպորտսվարչության լրատվական ծառայությունից:

Սպորտի «թագուհու» ասպետները ժամադրվել են Աթենքում

Հունաստանի մայրաքաղաք Աթենքի օլիմպիական մարզադաշտում (նկարում), որ կառուցվել է 1896 թ., մեկնարկեց տարվա խոշորագույն մարզական միջոցառումը՝ թեթև ատլետիկայի աշխարհի առաջնությունը: Ստուգատեսի նախօրյակին սպորտի «թագուհու» միջազգային ֆեդերացիայի նախագահ Պրիմո Նեբիոլան ընդունեց եվրոպական կազմակերպության առաջարկը՝ կրճատել դոպինգ օգտագործած մարզիկների որակազրկման ժամկետը 4 տարուց մինչև երկու: Պարզ դարձավ, որ մարզական այս տոնին չի մասնակցի 5 հազար մետր վազքատարածության օլիմպիական չեմպիոն Վերունարա Նեանգաբլը Բուրունդիից: Իր որոշումը մարզիկը հիմնավորել է ձախ ոտքի վնասվածքով:

«Ինտերտոտո» առանց ռուսական թիմերի

INTERTOTO CUP

«Ինտերտոտոյի» գավաթի խաղարկությանը մասնակցող ռուսական թիմերից ոչ մեկին չհաջողվեց հաղթահարել 2-րդ փուլը: Մոսկովյան «Տորպեդո Լուժնիկի» թիմի ֆուտբոլիստները թեև սեփական խաղադաշտում 4–1 հաշվով հաղթեցին ֆրանսիական «Օսերին», սակայն զրկվեցին պայքարը շարունակելու իրավունքից, քանի որ առաջին խաղում զիջել էին 0–3 հաշվով: Նիժնի Նովգորոդի «Լոկոմոտիվը» 0–1 արդյունքով Շվեդիայում պարտվեց տեղի «Հալմստադին»: Ռուսաստանում մրցակիցներին չէր հաջողվել հաջողության հասնել: Գերմանիայի «Դույսբուրգը» 3–1 հաշվով պարտության մատնեց Մոսկվայի դինամոյականներին: Մոսկովյան մրցամարտում գրանցվել էր 2–2 արդյունք:

ԱԶԳ օրվա հետքով

ՇՐՋԱՆ

Վրաստանը փորձում է լինել «ինքնուրույն»

Ուղիղ մեկ տարի առաջ ռազմավարական ճանապարհի հյուսիսային հատվածում, ՌԴ (Հյուսիսային Օսիա) և Վրաստանի Հանրապետության սահմանագծին Վերին Լարսայի մաքսակետում, ականատես եղա մի զարմանալի անտարբերության, որ սահմանային բեռնափոխադրումների հանդեպ ցուցաբերում էին ռուս սահմանապահները և հատկապես սպաները: Հեշտությամբ հնարավոր եղավ պարզել նման գործելակերպի պատճառը. բարձրահասակ ու երիտասարդ մի կապիտան, իսկական զինվորի «դիվանագիտությամբ» հասկացրեց, «որ նախկինում, երբ Վրաստանի ղեկավարն էր Զվիադ Գամսախուրդիան և անհրաժեշտ էր վարկաբեկել վարչակարգը, մենք գրեթե ամեն շաբաթ որսում էինք մաքսանենգների, դրանով իսկ վկայելով Վրաստանի կլանային տնտեսության մասին: Այնուհետև, երբ իշխանության գլուխ եկավ Էդուարդ Շևարդնաձեն, մեզ խորհուրդ տրվեց առանձնապես չհետևել սահմանային փոխադրումներին, կարծես ամեն ինչ կարգին է»: Նման պատճառաբանության ներքո, որը հեռու չէ հիմնավորված լինելուց, առանձնապես տարօրինակ է թվում (երեք-չորս տարիների կայուն լռությունից հետո) այն աղմուկը, որ բարձրացրել են ռուս սահմանապահները մաքսանենգ ճանապարհով Ռուսաստան սպիրտ ներկրելու սովորական դարձած պատահարի կապակցությամբ: Ըստ երևույթին, սա արդեն իսկ քաղաքական քայլ է, ի պատասխան Էդուարդ Շևարդնաձեի, հատկապես վերջին ժամանակահատվածում, թույլ տված «դավաճանության»: Ինչպես հայտնի է, ընդամենը հուլիսի 22-ին է Վաշինգտոնից վերադարձել Վրաստանի նախագահը, սակայն անցած մեկ շաբաթվա ժամանակահատվածը կարծես թե լրիվ բավական էր ՌԴ-ի համար հասկանալու, որ «հավատարիմ Ամբրոսևիչի» մեջ ծնվել են ռազմավարական նոր ծրագրեր, բերելով նոր նախապատվություններ: Ի դեպ, հենց Վրաստանի նախագահի հայտնի ճառը ԱՄՆ-ի Կոնգրեսի գրադարանում, տեղիք տվեց առաջին լուրջ ենթադրությունների: «Դարերի ընթացքում Հարավն ու Արևելքը մեզ մաս են թափ տվել, իսկ այսօր արդեն մաս է թափ տալիս Հյուսիսը»: Վրաստանի առջև կանգնած գլխավոր վտանգը ահա այսպես ներկայացրեց հանրապետության երբեմնի ռուսամետ ղեկավարը: Թբիլիսի վերադառնալուն պես, հուլիսի 23-ին հրավիրած իր մամուլի ասուլիսի ընթացքում, Էդուարդ Շևարդնաձեն արդեն վստահորեն կարող էր ասել. «ԱՄՆ-ի ղեկավարությունը կողմ է Վրաստանի տարածքային ամբողջականության և նոր «մետաքսե ճանապարհի» գաղափարին»: Ապա «ԱՄՆ նախագահը ամենայն որոշակիությամբ հայտարարեց, որ կասպյան հանքերից «մեծ նավթի» գերակշիռ մասը անցնելու է Վրաստանի և Թուրքիայի տարածքով»: Նույն այդ օրերին ԱՄՆ նախկին պետքարտուղար Ջեյմս Բեյքերը «Նյու Յորք թայմսում» հրապարակում է «Շևարդնաձեն ավելին է, քան միայն դիվանագետ և քաղաքական գործիչ» հոդվածը, որտեղ գրում է. «Վրաստանը գտնվում է «նոր մետաքսի ճանապարհի» արևմտյան եզրին: Այն կրկնում է Չինաստանը և Կենտրոնական Ասիան Եվրոպայի հետ կապող տարանցիկ ճանապարհների ուղին: Վրաստանի նավթագազային պաշարները կարող են խթանել ավտոմոբիլային և երկաթուղային նոր կոմունիկացիաների զարգացումը: Եվրասիական այդ միջանցքի զարգացումը միջազգային մի շարք հեղինակավոր կազմակերպությունների ուշադրության կենտրոնում է» («Վեչերնի Թբիլիսի», 24–25 հուլիս, 1997): Այս ամենը թույլ տվեց Էդուարդ Շևարդնաձեին մտածել, որ վրաց-աբխազական սահմանագծի պահպանումը սոսկ ռուսաստանյան խաղաղապահների մենաշնորհը չէ, ինչով և լրացուցիչ յուղ լցրեց ռուս-վրացական արդեն իսկ բռնկված կրակի վրա: Արդեն հուլիսի 24-ին ՄԱԿ-ի հովանու ներքո Ժնևում կայանալիք վրաց-աբխազական բանակցությունների հերթական փուլը չկայացավ բանակցությունների դահլիճից աբխազական կողմի հեռանալու պատճառով: Փաստորեն բանակցությունների վիճակն այսօր բնութագրվում է առավել վառ ընդգծված անելանելիությամբ, մինչդեռ, ինչպես հայտնի է, այսօր լրանում է ռուսաստանյան խաղաղապահ զորքերի տեղակայման ժամկետը: Այն կարող է երկարաձգվել միայն հակամարտող երկու կողմերի համապատասխան համաձայնությամբ, բայց մինչ այս ժամը նման որևէ միտում չկա: Ավելին, վրացական կողմը Թբիլիսիում, ինչպես նաև Վրաստանի Հանրապետության ներկայացուցիչները Մոսկվայում պնդում են, որ «ռուսները Աբխազիայի և Վրաստանի միջև ստեղծել են արհեստական սահման», և դեմ են ՌԴ զորքերի նմանօրինակ մենաշնորհին: Վրաստանի ղեկավարությունն այդ «արհեստական սահմանագծին» ցանկանում է տեսնել նաև միջազգային խաղաղապահ զորքերի և այս պարագայում տրամադրություն չունի բանակցելու աբխազական կողմի հետ: Աբխազիայի ղեկավարությունն իր հերթին «չի վստահում» ճիշտ նույն միջազգային ուժերին, գտնելով, որ ռուսական գործոնը չարյաց փոքրագույնն է:

Միևնույն ժամանակ հասկանալի է, որ այլպես խնդիրը տեղայնացված չէ. ՌԴ-ը քաջ պատկերացնում է պահի լրջությունը, քանզի փաստն այն է, որ «ժամանակավոր անդորրից» հետո վերստին լարվել է իրավիճակը Կովկասում: Եթե հյուսիսային հատվածում ռազմական ընդհարումները ինչ-որ չափով ղեկավարելի են, ապա անդրկովկասյան (Վրաստանն ու Աբխազիան) դիվանագիտական խաղերը արդեն հավակնում են դուրս գալ ՌԴ երբեմնի ազդեցության ոլորտից...

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, 70/50 քմ, ավտոտնակով: Հրաչյա Քոչար 23 (նախկին Չեկի խանութի մոտ):

Հեռախոս՝ 22-42-68

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան, 9 հարկանի շենքի 1-ին հարկում, Երեքուներ թաղամասում: Ունի մեծ նկուղ, տնտեսական պատշգամբ, 45 քմ բնակմակերեսով: Գերազանց վերանորոգված է:

Հեռ.՝ 47-07-22, 58-18-41

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Երևան քաղաքի Մյասնիկյանի շրջանի ժողդատարան է դիմել Ռուզաննա Հովհաննեսի Բասմաջյանն իր ամուսնուն անհայտ բացակայող ճանաչելու խնդրանքով:

Խնդրվում է բոլոր հիմնարկ-ձեռնարկություններին և անհատ անձանց, ովքեր գիտեն Աշոտ Ենոքի Պողոսյանին, բնակվող Վարդանանց 22 շ. բն. 28, նրա գտնվելու վայրը, դիմեն Մյասնիկյանի շրջանի ժողդատարան:

Ժողդատավոր՝ Միքայելյան

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Առանձնատուն, 80 քառ. մ նկուղ-ավտոտնակով և երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաև մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:

Զանգահարել 27 22 57 ժամը 10-16, 58 33 26 ժամը 18-23

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփական երկհարկանի շենքի 2-րդ հարկը՝ բաղկացած 6 րեք սենյակից: Երկու կողմից սեփական հողատարածք 300 քառ մետր ընդհանուր մակերեսով: Երկու ավտոտնակ, մուտքը առանձին: Հասցեն՝ Զրաշաս 68 (ԳԱ հետևի մասում):

Հեռախոս 52-54-39:

Robin Generators RGX3500

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

բենզինով աշխատող միաֆազ էլեկտրագեներատորներ: ☎ 529353

հաճախակ.	մաքս. հզ.	նոմ. հզ.	աշխ. ժամ	տարող.
50 Հց	3.0 կվտ	2.5 կվտ	7.1 ժ	13 լ
60 Հց	3.5 կվտ	3.0 կվտ	6.1 ժ	

Արագ նիհարում

Ձեր քաշը կլինի այնքան, ինչքան որ Դուք եք ցանկանում: Խորհրդակցություն փորձառու մասնագետի հետ:

Հեռ. 58-40-61

Զանգահարել ժամը 9-12, 20-22

ՀԱՅԻՆՏՈՒՐ

«Հայինտուր» պետական ձեռնարկությունը (նախկին «Ինտուրիստ») կազմակերպում է Ձեզ համար 14-օրյա հանգիստ **Անթալիայում՝ Միջերկրական ծովի** ափին:

Ուղիղ չարտերային չվերթ Երևան-Անթալիա-Երևան:

Առաջարկում ենք 3,4,5 աստղանի, ծովափին մոտ գտնվող, հարմարավետ հյուրանոցներ՝ օրը երկու անգամ սնունդով:

Ցանկացողները կարող են տեղավորվել «**Կախարդական կյանք**» հյուրանոցային համալիրում, որը Ձեզ սպասում է իրոք հեքիաթային հանգիստ: Ձեր տրամադրության տակ կլինեն 5 ռեստորան, բազմաթիվ բարեր, դիսկոտեկներ, սաունա, թուրքական բաղնիք, մարզական համալիրներ, լողավազաններ:

<u>Վճարելով ուղեգրի արժեքը,</u> դուք կօգտվեք վերը նշված ծառայություններից անվճար և առանց սահմանափակումների՝ ըմպելիք եւ զանազան խմիչքներ՝ վիսկի, ջին, գինի, զա ւեջուր եւ այլն:

Շտապեք ապահովել Ձեզ համար տեղեր, քանի որ դրանց քանակը սահմանափակ է:

Սպասում ենք Ձեզ.

Մեր հասցեն՝ ք.Երևան 375010

Փավստոս Բյուզանդի թիվ 1

հեռ. 56-40-62, 58-22-82, 58-11-23

Ուշադրություն

«Հայկական ավիաուղիներ» ավիաընկերությունը իրականացնում է չվերթ

Երեւան-Սամարա-Երեւան

Սամարա

ամեն չորեքշաբթի

Տոմսերը կարող եք ձեռք բերել «Հայկական ավիաուղիների» քաղաքային գրասենյակում

Հասցեն՝ Մոսկովյան 18, հեռ. 58-39-69

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների մասին (առաջարկ, պահանջարկ) հեռախոսով՝ 589167, 581351

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երևան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 632 Տպաքանակը 3000 Ստորագրված է տպագրության 31. 07. 1997 Գինը 100 դրամ